

**Archeologisch onderzoek
uitbreiding terrein Simon Loos B.V.
te Wognum, gemeente Medemblik**

Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek
d.m.v. boringen – verkennende fase

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 1367



Archeologisch onderzoek uitbreiding terrein Simon Loos B.V. te Wognum, gemeente Medemblik

Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek
d.m.v. boringen - verkennende fase

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 1367

Definitief

ISSN 1573-5710

Opdrachtgever:
Simon Loos B.V.

Grontmij Nederland B.V.
Houten, 21 oktober 2013

Verantwoording

Titel : Archeologisch onderzoek uitbreiding terrein Simon Loos B.V.
te Wognum, gemeente Medemblik
Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek d.m.v.
boringen – verkennende fase
Grontmij Archeologische Rapporten 1367

Projectnummer : 299798

Referentienummer : GM-0115100

Revisie : D

Datum : 21 oktober 2013

Auteur(s) : de heer drs. J. Bex

E-mail adres : jeffrey.bex@grontmij.nl

Gecontroleerd door : de heer drs. J. van der Roest

Paraaf gecontroleerd : 

Goedgekeurd door : de heer ir. P.B.J.M. Oude Boerrigter

Paraaf goedgekeurd : 

Contact : Grontmij Nederland B.V.
De Molen 48
3994 DB Houten
Postbus 119
3990 DC Houten
T +31 30 634 47 00
F +31 30 637 94 15
www.grontmij.nl

Administratieve gegevens

Datum opdracht : 17 juni 2013
Datum concept 1 : 12 juli 2013
Datum concept 2 : 02 oktober 2013
Datum definitief : 21 oktober 2013

Opdrachtgever : Simon Loos B.V.

Uitvoerder : Grontmij Nederland B.V.

Bevoegde overheid : Gemeente Medemblik
*deskundige namens deze; mevr. drs. C.M. Soonius
(Archeologie West-Friesland)*

Aanleiding : voorgenomen uitbreiding huidige bedrijfsterrein

Locatie : provincie : Noord-Holland

(bijlage 1) gemeente : Medemblik

plaats : Wognum

toponiem : terrein Simon Loos

kaartblad : 19 F HOORN

RD-coördinaten : NW X: 130.992 / Y: 523.332

NO X: 131.369 / Y: 523.333

ZO X: 131.373 / Y: 523.053

ZW X: 130.992 / Y: 523128

afmeting : ca. 8 ha.

Archeoregio : Noordhollands kleigebied (Westfriesland)

Archis2 : onderzoeksaanmelding : 57564 (= CIS-code)
onderzoeksafmelding : 47537

Documentatie : beheer en plaats : Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Samenvatting

Simon Loos B.V. is voornemens om een uitbreiding van hun bedrijfsterrein in Wognum te realiseren. De met deze voorgenomen ontwikkeling gepaard gaande bodemingrepen kunnen de eventueel aanwezige archeologische waarden in de ondergrond van het plangebied mogelijk verstoren of vernietigen. Hiertoe heeft Simon Loos aan Grontmij onder meer opdracht gegeven om een archeologisch onderzoek uit te voeren in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning. Dit onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek met een daarop volgend een Inventariserend veldonderzoek door middel van boringen – verkennende fase.

In het oostelijk deel van het plangebied komt een inversierug of kreekafzettingen voor direct vanaf het maaiveld. De top van deze afzettingen is thans opgenomen en verwerkt in de bouwvoor. De flanken van de inversierug kunnen echter nog intact zijn binnen dit plangebied. In het westelijk deel komen klei- en veenlagen voor. Binnen het gehele plangebied is de toplaag sterk geroerd door landbouwactiviteiten en landinrichting.

De kans op het kunnen aantreffen van archeologische waarden of een intact sporenniveau lijkt op basis van het verkennend booronderzoek zich niet meer bovenop de inversierug te bevinden omdat daar de kreekafzettingen van zeer lichte zavel of sterk zandige klei direct aan het maaiveld liggen en zijn opgenomen in de bouwvoor. De flanken van de inversierug lijken kansrijker te zijn omdat die waarschijnlijk nog intact zijn. Op en nabij de flank van de inversierug werd een vermoedelijke vegetatiehorizont of mogelijke cultuurlaag aangetroffen.

Op basis van het bureauonderzoek en het aanvullend verkennend booronderzoek wordt geadviseerd om binnen het oostelijk deelgebied ter hoogte van de aangetroffen horizonten op de flanken van de inversierug een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) uit te laten voeren. Op basis van de resultaten van dit proefsleuvenonderzoek binnen het primaire onderzoeksgebied kan door de bevoegde overheid mogelijk een uitspraak worden gedaan over de eventuele vervolgstappen of andere beperkingen die in het bestemmingsplan zijn opgenomen voor dit deelgebied. Gezien de aangetroffen mogelijke laklaag is een (primaire) onderzoekslocatie voorgesteld.

Binnen het westelijk deelgebied wordt geadviseerd (vooralsnog) geen vervolgonderzoek uit te laten voeren voorafgaand aan de realisatie van de voorgenomen werkzaamheden.

Dit advies is zoals gebruikelijk voorgelegd aan de bevoegde overheid, de gemeente Medemblik. Namens deze heeft de deskundige in zake archeologie (Archeologie West-Friesland te Hoorn) ingestemd met de conclusie en aanbeveling van dit rapport.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
1 Inleiding.....	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Bestaande en nieuwe situatie	6
1.3 Beleidskader	7
1.4 Doelstelling.....	7
2 Bureauonderzoek.....	8
2.1 Werkwijze.....	8
2.2 Geologie.....	8
2.3 Bodem.....	11
2.4 Landschappelijke omgeving en bewoningsgeschiedenis	12
2.5 Archeologie en cultuurhistorie.....	13
3 Veldwerk	16
3.1 Inleiding.....	16
3.2 Werkwijze.....	16
3.3 Resultaten	17
3.4 Conclusie veldwerk	18
4 De archeologische verwachting en aanbeveling	19
4.1 De archeologische verwachting	19
4.2 Aanbeveling	20
Literatuur en bronnen	22

Bijlage 1: Ligging locatie op de topografische ondergrond

Bijlage 2: Schetsontwerp toekomstige situatie

Bijlage 3: Archeologische basiskaart

Bijlage 4: Boorstaten met legenda

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Simon Loos B.V. is voornemens om ten noorden van hun bestaande bedrijfsterrein te Wognum in de gemeente Medemblik een uitbreiding van hun bedrijfsterrein te realiseren (rood kader in afbeelding 1.1). De met deze voorgenomen ontwikkeling gepaard gaande bodemingrepen kunnen de eventueel aanwezige archeologische waarden in de ondergrond van het plangebied mogelijk verstoren of vernietigen. Hiertoe heeft Simon Loos B.V. aan Grontmij Nederland B.V. de opdracht gegeven om onder meer een archeologisch onderzoek uit te voeren. Dit onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek met aanvullend daarop een Inventariserend veldonderzoek door middel van boringen – verkennende fase. Het onderzoek is conform KNA 3.2. uitgevoerd.



Afb. 1.1 Luchtfoto van het plangebied met in het rode kader de ligging van de voorgenomen uitbreiding. In het groene kader het bestaande terrein van Simon Loos B.V. nabij Wognum.

1.2 Bestaande en nieuwe situatie

Het plangebied van circa 8 ha. groot bestaat thans uit landbouwgronden doorsneden of begrensd door enkele sloten. Ter plaatse zal een nieuwe bedrijfshal (distributiecentrum) komen met daar omheen parkeerplaatsen voor vrachtwagens (bijlage 2). Rondom het nieuw in te richten terrein zal een nieuwe watergang worden gegraven en het geheel zal voor de omgeving aan het zicht onttrokken worden door een brede groenstrook. De exacte dimensies van de voorgenomen bodemingrepen zijn op het moment van het opstellen van deze rapportage nog niet vastgesteld. Echter deze zullen waarschijnlijk tot een dusdanige diepte gaan dat met het oog op de mogelijke archeologisch kansrijke bodemlagen in dit westfries gebied en met name ter

plaatse van de bedrijfshal en de te graven watergangen tot verstoring zullen leiden indien deze waarden aanwezig zijn.

1.3 Beleidskader

De Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz 2007) heeft de uitgangspunten van het Europese Verdrag van Malta binnen de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is het streven om archeologische waarden in hun oorspronkelijke context (ter plekke) te behouden (voor eventueel toekomstig onderzoek). Dit heet behoud *in-situ*.

Gemeenten dienen te beschikken over eigen archeologiebeleid waarmee in de ruimtelijke ordening rekening dient te worden gehouden. Het gemeentelijk archeologiebeleid van de gemeente Medemblik wordt momenteel opgesteld in regionaal verband door Archeologie West-Friesland.¹

1.4 Doelstelling

Doel van het archeologisch onderzoek is het in kaart brengen van de mogelijk te verwachten archeologische waarden binnen het plangebied en het daaromheen liggende ruimere gebied van ongeveer een kilometer rondom het plangebied (= onderzoeksgebied) op basis van bestaande bronnen en in relatie tot de voorgenomen ingrepen. Hiervoor is een bureauonderzoek en aansluitend een veldtoets (booronderzoek) uitgevoerd. Het booronderzoek heeft bestaan uit een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen - verkennende fase. Op basis van de resultaten van beide onderzoeken is een gespecificeerd verwachtingsmodel opgesteld. Aan de hand van dit verwachtingsmodel kan een advies worden gegeven met betrekking tot de noodzaak van een eventueel archeologisch vervolgonderzoek en indien dit van toepassing is, uit welke stappen dit vervolgonderzoek zou kunnen bestaan.

¹ www.medemblik.nl - website gemeente Medemblik juli 2013. Er is tussen Grontmij (dhr. Van Breda) en Archeologie West-Friesland (mevr. Soonius) contact geweest omtrent dit onderzoek.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze

Bij het bureauonderzoek is gekeken naar voor het onderzoeksgebied relevante gegevens met betrekking tot de archeologie, cultuurhistorie, geologie en bodem. Hierbij zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- het bestuderen van de Bodemkaart (StiBoKa) en topografische kaarten;
- het raadplegen van regionale bodem- en archeologische verwachtingskaarten;
- het raadplegen van de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Holland;
- het raadplegen van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- het inventariseren van archeologische waarnemingen en in het verleden verrichte archeologische onderzoeken in het Archeologisch Informatiesysteem Archis2 van de RCE;
- het raadplegen van de Archeologische Monumentenkaart (AMK);
- het raadplegen van de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW);
- het raadplegen van het gemeentelijk beleid;
- het raadplegen van historisch kaartmateriaal;
- het raadplegen van overige relevante literatuur of bronnen.

In de navolgende paragrafen worden eerst de geologie en bodemopbouw van het onderzoeksgebied beschreven. Daarbij wordt het bijbehorende landschap beschreven en wat dit kan betekenen voor de archeologie. Daarna zullen de bekende archeologische waarden van het onderzoeksgebied worden beschreven.

2.2 Geologie

Het landschap heeft altijd een belangrijke rol gespeeld in het nederzettingspatroon en exploitatiemogelijkheden van de mens. Bij onderzoek naar de eventuele archeologische waarden in een bepaald plangebied, is het van groot belang te weten hoe het landschap er in het verleden kan hebben uit gezien.

Het plangebied is gelegen in het Noordhollands kleigebied en binnen het fossiele kreeksysteem van Westfriesland. Dit landschap is gedurende het Holocene gevormd en in (sub)recente tijden door de mens vormgegeven. In de diepe ondergrond (onder de holocene sedimenten) liggen de pleistocene afzettingen bestaande uit hoofdzakelijk zand en grind dat daar gedurende de laatste IJstijd (Weichselien) is afgezet. Volgens de gegevens in Archis ligt de top van dit pleistoceen landschap ter hoogte van het plangebied op -16 tot -12 m t.o.v. NAP. Het maaiveld van het plangebied ligt tussen de 1,3 tot 0,5 m –NAP en daarmee zullen de eventuele ontgravingen voor de realisatie van de voorgenomen ontwikkeling / nieuwbouw niet tot dit pleistocene niveau reiken.

Tabel 2.1 Indeling van het Laat Pleistoceen en Holocene

geologisch tijdvak	chronostratigrafie	datering in jaren v.Chr.	
Laat-Holocene	Subatlanticum	1.100	- heden
Midden-Holocene	Subboreaal	3.800	- 1.100
	Atlanticum	7.000	- 3.800
Vroeg-Holocene	Boreaal	8.000	- 7.000
	Preboreaal	9.000	- 8.000
Pleistoceen (deel)	Weichselien	120.000	- 9.000

Voor 3.800 v. Chr. bestond het Noord-Hollandse kustgebied uit een open waddengebied (De Boer en Molenaar 2006).² Een groot aantal west-oost georiënteerde geulen lagen tussen zandige wadplaten die dieper landinwaarts overgingen in lagunes, waarin voornamelijk klei werd afgezet. Rond 3.800 v. Chr. ontstonden op de wadplaten strandwallen die zich geleidelijk aan uitbreidden en de kust afsloten. De zee bereikte via enkele zeegaten in de kustlijn het achterland.

Via het 'Zeegat van Bergen' drong een aantal geulen het huidige Westfriesse gebied in; een zuidelijke geul liep via de Heerhugowaard richting het zuidoosten. In en langs de geulen sedimenteerde zand, verder weg van de geulen werd klei afgezet. Omdat de afwatering van het gebied door de min of meer gesloten rakende kustlijn verslechterde, trad verzoeting op en kon veengroei tot ontwikkeling komen. Rond 3.000 v. Chr. was de ligging van de geulen veranderd en lag met name het noordelijk deel van huidige West-Friesland binnen de invloedssfeer van deze geulen. Rond 2.200 v. Chr. was er nog slechts één grote west-oost geul aanwezig die zich ter hoogte van Aartswoud splitste in een noordelijke tak via Abbekerk in de richting van Opperdoes en zuidelijke tak via Hoogwoud, Wognum en Hoorn in de richting van Wijdenes en Andijk. De zand- en kleis sedimenten die in de periode tussen 3.800 en 2.200 v. Chr. werden afgezet worden gerekend tot het Laagpakket van Wormer. In de gebieden waar de geulen niet actief waren, bleef gedurende deze hele periode veenvorming plaatsvinden.

Toen het Zeegat van Bergen rond 1.500 v. Chr. sloot, werden de geulsystemen minder actief. Aanvankelijk werd nog klei afgezet, maar uiteindelijk vielen de geulen droog. Buiten de actieve geulen was reeds een continue veengroei opgetreden sinds ca. 3.800 v. Chr. waardoor grote veengebieden waren ontstaan. Toen de geulen geheel verlandden verdwenen deze ook uiteindelijk onder het veen. Veenstroompjes voerden het overtollige water van de veenkussens af naar lager gelegen delen. Deze situatie van veenontwikkeling duurde voort tot in de Vroege Middeleeuwen.

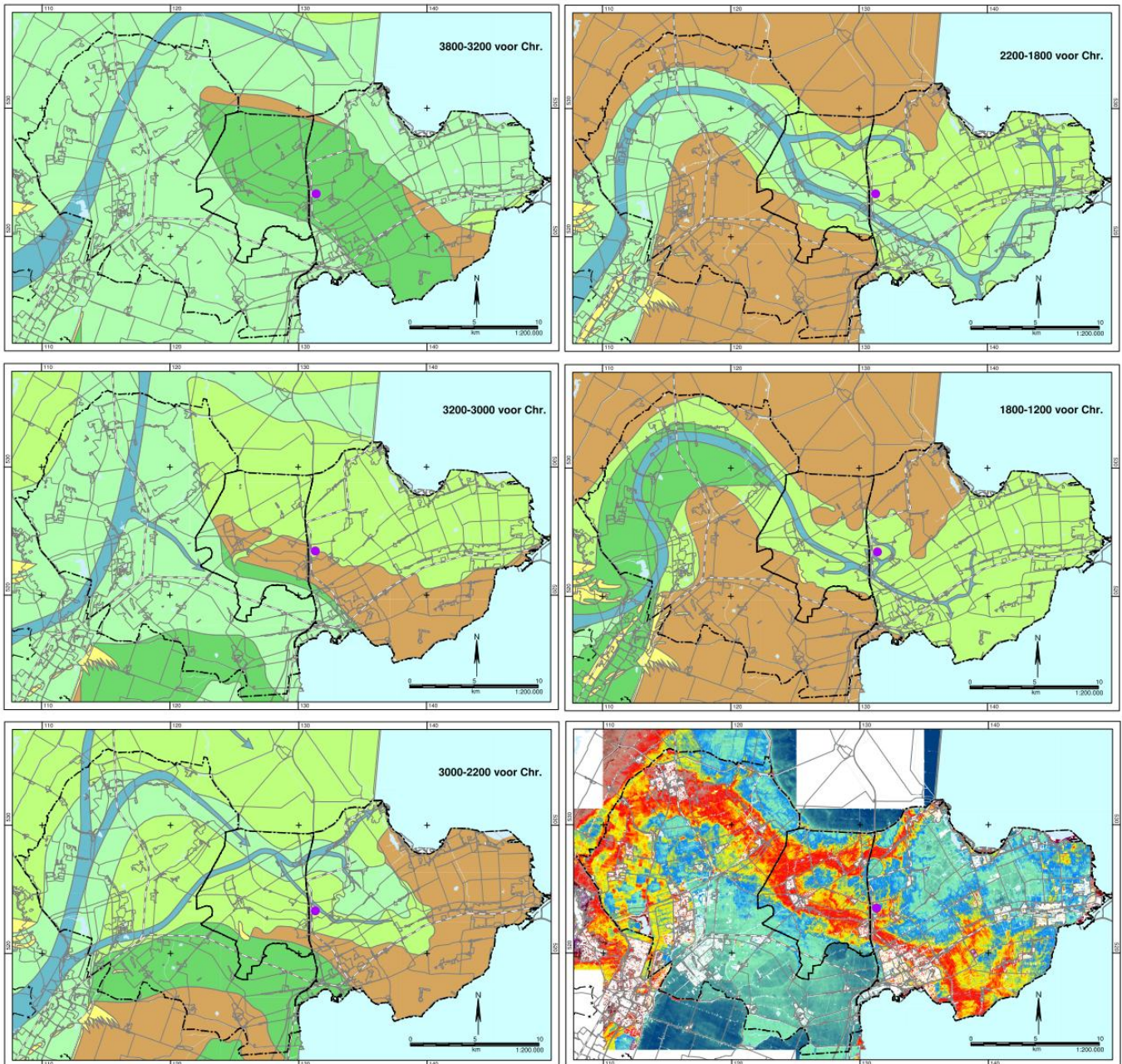
De natuurlijke afwatering van het gebied verbeterde toen er zeegaten in de kust ontstonden. De afwatering van het veen geschiedde echter niet alleen op natuurlijk wijze, ook de mens droeg daar aan bij. Vermoedelijk werd in de 8e eeuw n.Chr. begonnen met de ontginning van het veen in de omgeving van Medemblik en Andijk. Grootschalige ontginning van het veen en inbraken van de zee leidden ertoe dat het veenpakket dunner werd en op veel plaatsen zelfs geheel verdween. Hierbij konden meren ontstaan die door golfslag de venige oevers afkalften waardoor de meren almaar aangroeiden. Vrijwel al het veen dat West-Friesland bedekte is thans verdwenen.

Door het verdwijnen van het veen liggen in grote delen van West-Friesland de oudere afzettingen weer aan het oppervlak. Wel is daarbij inversie van het reliëf opgetreden: de verlande geulen zijn als gevolg van differentiële inklinking van de verschillende afzettingen, als ruggen in het landschap komen te liggen. In het oostelijk deel van het plangebied ligt ook een inversierug van een verlande geul. Deze inversieruggen zijn ook herkenbaar op de kaart van het Actueel Hoogtebestand Nederland (zie verder). De inklinking van de bodem en de inversie van het reliëf ontstond vrijwel direct na het verlanden van de geulen.

In afbeelding 2.1 staat de paleogeografische ontwikkeling van Westfriesland weergegeven (naar: De Mulder en Bosch, 1982). Op die kaart is mooi in beeld gebracht hoe Westfriesland zich globaal heeft ontwikkeld, waar globaal gezien sedimentatie of geen sedimentatie meer plaatsvond, waar ongeveer veen ontstond en waar ongeveer de kreeksystemen in de loop van de Nieuwe Steentijd en Bronstijd lagen. Het plangebied staat globaal aangegeven met een paarse stip. Het plangebied lag volgens de kaart van De Mulder en Bosch (1982) al relatief vroeg in de ontwikkeling van dit gebied in een zone waar geen sedimentatie meer vanuit zee plaatsvond, maar veen tot ontwikkeling kon komen. Volgens de kaart lag in de periode Late Nieuwe Steentijd (3.000 – 2.200 v.Chr.) binnen het plangebied een kreek (zie eerder) die aan het eind van de Nieuwe Steentijd / begin Bronstijd (2.200 – 1.800 v.Chr.) volgens de kaart verland was. Echter gedurende de Bronstijd (1.800 – 1.200 v.Chr.) voerde er weer enkele kreken door of nabij het plangebied volgens deze paleogeografische kaart. Vanzelfsprekend moet deze kaart gezien worden als een globale weergave voor een beter begrip van de globale ontstaans-

² NB: navolgende tekst in deze paragraaf is grotendeels ongewijzigd of soms iets toegespitst overgenomen uit: De Boer en Molenaar 2006 (RAAP rapport 1290).

geschiedenis van Westfriesland en kan deze niet in detail de bodemopbouw van het onderhavig plangebied verklaren, evenmin de ouderdom van de verschillende bodemlagen. De laatste afbeelding toont een overzicht van het AHN van geheel Westfriesland waarop te zien is dat dit enorme krekensysteem thans nog zichtbaar is in het reliëf van de regio.



Archeologische verwachtingskaart De Streek Provincie Noord-Holland

Paleogeografische ontwikkeling West-Friesland (naar De Mulder & Bosch
RAAP-rapport 1290, kaartbijlage 4, schaal 1:200.000)

legenda

paleogeografische eenheden

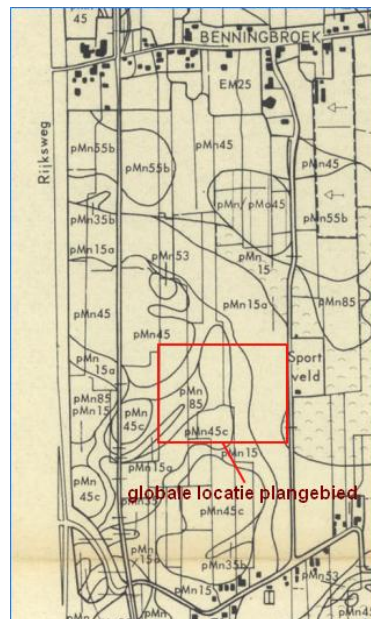
- actieve sedimentatie
- eind sedimentatie/begin veengroei (op middelste laagpakket A)
- eind sedimentatie/begin veengroei (op onderste laagpakket A)
- geul
- strandwal
- veengroei (geen mariene sedimentatie)
- geen data (IJsselmeer)

Afb. 2.1 Paleogeografische ontwikkeling
Westfriesland. Plangebied Simon Loos ter
hoogte van de paarse stip.

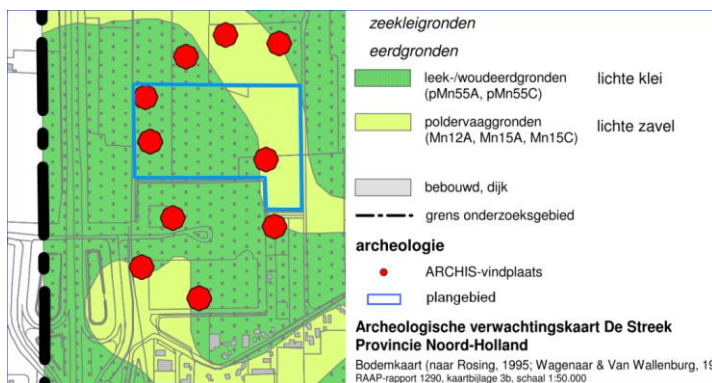
2.3 Bodem

Volgens de Bodemkaart³ uit 1987 ligt het plangebied binnen de zeekleigronden. De bodem in het westelijk deel bestaat uit een associatie van drievoudige eenheden (code: pMn55A/ pMn86C / pMn55C) van kalkarme en/of kalkrijke leek- en woudeerdgronden bestaande uit zavel of klei met een profielverloop van 3 en/ of 4 en 5. Op een oudere gedetailleerdere Bodemkaart⁴ (afb. 2.2) staan deze gronden nog als aparte zones ingetekend waar deze bij de latere grootschaligere versie zijn gesimplificeerd of samengevoegd tot een associatie van de drie eenheden. Het oostelijk deel van het plangebied ligt op een verlande fossiele geul (inversierug) behorende op beide kaarten tot een kalkarme poldervaaggrond bestaande uit zavel (code Mn15C).

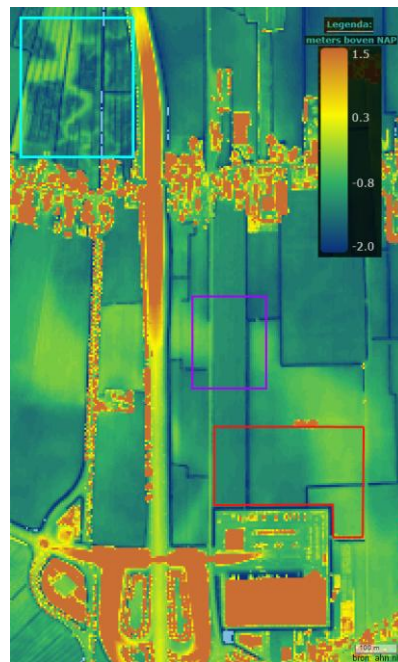
Een andere bodemkaart is samengesteld door RAAP (afb. 2.3). Deze komt direct overeen met de enigszins gesimplificeerde Bodemkaart uit 1987 zoals hierboven beschreven. Op de bodemkaart van RAAP zijn ook de archeologische waarnemingen weergegeven als rode stippen. Dit betreffen vondsten van fragmenten aardewerk die gedaan zijn in het gebied en ook gemeld in Archis (zie verder). Hoewel er op de kaart van RAAP staat dat het een (Archis-)vindplaats betreft, is de term vindplaats wellicht niet direct de juiste term. Het betreft wel een plaats waar iets gevonden is, maar dat betekent niet dat er in dit gebied ook het een archeologische vindplaats (site) aanwezig is.



Afb. 2.2 Bodemkaart 1966-67.



Boven: Afb. 2.3 Uitsnede Bodemkaart uit: De Boer en Molenaar 2006. Rechts: Afb. 2.4 Uitsnede AHN2 ter hoogte van het plangebied (in rood kader). Voor gekleurde kaders zie tekst.



AHN

Het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) vormt een aanvullende informatiebron voor de landschapsanalyse. Dit met behulp van laser-altimetrie verkregen digitale bestand vormt doorgaans een goed beeld van het huidige reliëf binnen een (ruimer) onderzoeksgebied. Op de uitsnede van het AHN van rond het plangebied (rood kader in afb. 2.3)⁵ is in het oostelijk deel van het plangebied een inversierug als een hoger liggende rug of zone (geel / licht groen) in het landschap of reliëf te zien. Het meest westelijke perceel van het plangebied is op basis van het AHN vermoedelijk geëgaliseerd getuige de onderbreking van de rug in het landschap (binnen het paarse kader) en het vrijwel ontbreken van onderling hoogteverschil. In de linkerbovenhoek van de hier getoonde uitsnede (blauw kader) schemert een fossiele kreek nog opmerkelijk gedetailleerd in het reliëf door.

³ Bodemkaart Blad 19 Oost Alkmaar Blad 20 West Lelystad, StBoKa 1987 + toelichting.

⁴ Bodemkaart van StBoKa uit 1966-67 ('Noorder Koggen').

⁵ Het betreft hier de open-source AHN2 van ahn.nl die gebruikt is voor deze afbeelding.

2.4 Landschappelijke omgeving en bewoningsgeschiedenis

Prehistorie

De vroegste bewoning in dit Westfrieze gebied dateert uit de Late Nieuwe Steentijd en is aangetroffen nabij Zwaagdijk-Oost (De Boer en Molenaar 2006).⁶ Deze nederzetting was gelegen aan een kleine zijtak van de zuidelijke geul door West-Friesland, de grotere geulen waren in die tijd mogelijk nog te dynamisch voor bewoning. De bewoning in de Bronstijd is veel uitgebreider dan die in de Late Nieuwe Steentijd. Door het verlanden van geulen en de daaropvolgende inversie van het reliëf ontstonden ruggen in het landschap, die geschikt waren voor bewoning. Over bewoning in de Vroege Bronstijd is nog weinig bekend, maar de Midden en Late Bronstijd zijn goed bekend door veldverkenningen en opgravingen. Bewoning vond plaats op de smalle kreekruigen en op de flanken van de brede ruggen. De akkers waren gelegen op de zandige kruinen van de brede ruggen en de lager gelegen komgebieden waren in gebruik als weidegrond. Tegen het einde van de Bronstijd kwam er een einde aan de redelijk gunstige leefomstandigheden. Het gebied begon verder te vernatten maar er zijn aanwijzingen dat men in de Late Bronstijd en Vroege IJzertijd op terpjes woonde. Aangezien de veengroei zich steeds verder uitbreidde, ook over de hoger gelegen delen en zandige ruggen in het landschap, werd bewoning in een groot deel van West-Friesland vrijwel onmogelijk. In het gebied zijn vrijwel geen aanwijzingen voor bewoning in de IJzertijd en de Romeinse Tijd.

Tabel 2.2 Overzicht van archeologische perioden.

Periode	Datering
Nieuwe Tijd	1500 - heden
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 n.Chr.
Romeinse Tijd	12 v.Chr. - 450 n.Chr.
IJzertijd	800 v.Chr. - 12 v.Chr.
Bronstijd	1.900 v.Chr. - 800 v.Chr.
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5.325 v.Chr. - 1.900 v.Chr.
Mesolithicum (Midden Steentijd)	9.000 v.Chr. - 4.900 v.Chr.
Laat-Paleolithicum (Late Oude Steentijd)	tot 9.000 v.Chr.

Vroege en Late Middeleeuwen

In de Vroege Middeleeuwen is een begin gemaakt met de ontginning van het uitgestrekte veengebied in West-Friesland.⁷ Rond 800 n.Chr. vonden de eerste ontginningen plaats nabij Andijk en Medemblik. Deze ontginningen vormden de basis voor de verdere grootschalige ontginning van West-Friesland in de periode van de 10^e tot de 12^e eeuw. De ontginningen werden ontwaterd door een systeem van parallel aan elkaar gegraven sloten waardoor een strokenverkaveling ontstond. Rond de ontgonnen delen van het veen werden veelal kades aangelegd waarmee het buitenwater uit het nog woeste veengebied buiten de ontginningen gehouden kon worden. Aan de achterzijde van de ontginning werd meestal een waterloop aangelegd. Deze werd in dit gebied dikwijls aangeduid met de naam Gouw of Wijzend. Hoewel men ten tijde van de oudste ontginningen vermoedelijk in verspreid in het landschap liggende boerderijen woonde, concentreerde de bewoning zich vanaf de 11^e en 12^e eeuw langs een kadijk, dit is de grens tussen de ontgonnen grond en de nog woeste grond. Met het opstrekken van de ontginningen verschoven zodoende ook de nederzettingen. In de 13^e/14^e eeuw kwam de bewoning veelal gestructureerd te liggen in dorpslinten zoals we die nu nog kennen. Benningbroek en De Buurt nabij het plangebied zijn voorbeelden hiervan.

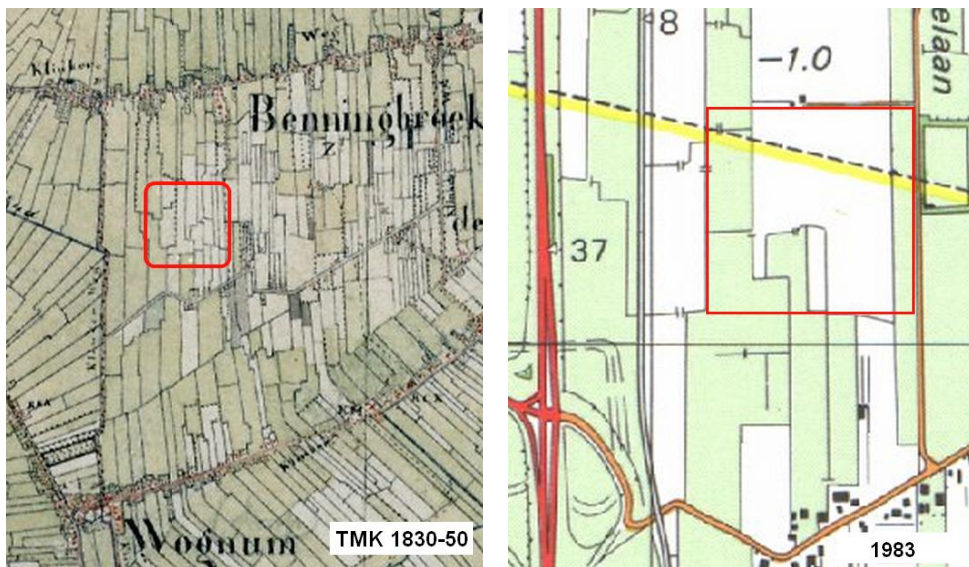
Nieuwe Tijd

Gedurende het grootste deel van de Nieuwe Tijd zal het plangebied hoogstwaarschijnlijk zijn ingezet voor de landbouw en dan met name voor veeteelt en akkerbouw. Het meest westelijke perceel lijkt geëgaliseerd te zijn. Tijdens het verkennend booronderzoek (zie verder) werden op dit perceel sierplanten / bloemen gekweekt. Mogelijk is deze grond tot iets grotere diepte omge-

⁶ NB: navolgende tekst in deze paragraaf is grotendeels ongewijzigd of toegespitst overgenomen uit: De Boer en Molenaar 2006 (RAAP rapport 1290).

⁷ Idem.

zet of bewerkt. Bewoning heeft zich sinds het eind van de Middeleeuwen in dit gebied voornamelijk in de dorpslinten geconcentreerd. Raadpleging van oude kaarten in watwaswaar.nl toont dat het plangebied voorheen meer sloten had dan nu het geval is (afb. 2.4). Modernisering van de landbouw, herverkaveling en een verbeterde waterhuishouding in het gebied zullen geleid hebben tot grotere percelen en dus minder sloten in de loop der jaren. In de jaren '80 van de 20^e eeuw (afb. 2.4) was het gebied nog niet bebouwd, maar bestond het nog uit landbouwgronden met meer sloten dan momenteel.



Afb. 2.4 Uitsneden kaarten van watwaswaar met links de TMK uit de periode 1830-50 en rechts de topografische kaart uit 1983. Het plangebied globaal in het rode kader.

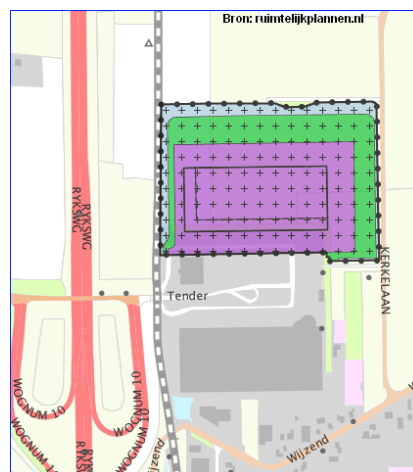
2.5 Archeologie en cultuurhistorie

Archeologiebeleid gemeente Medemblik en het Bestemmingsplan.

Momenteel beschikt de gemeente Medemblik nog niet over een eigen vastgesteld archeologiebeleid. Dit wordt opgesteld in regionaal verband door Archeologie West-Friesland.⁸

De handelwijze wat betreft de omgang met de mogelijke archeologie (binnen de AMZ-cyclus) binnen het plangebied is te raadplegen in het (voorontwerp) Bestemmingsplan Uitbreiding Simon Loos B.V. op de website ruimtelijkeplannen. Het gehele gebied van de geplande uitbreiding heeft een Waarde Archeologie (++). Dit betekent dat er ten behoeve van een omgevingsvergunning archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd. Daarin voorziet dit onderzoek (in eerste fase).

Binnen dit bestemmingsgebied is het verboden om zonder omgevingsvergunning bodemingrepen of bodemversturende activiteiten uit te voeren. Dit betreffen ingrepen als het realiseren van bouwwerken, alle ontgravingen, aanleg van kabels en leidingen maar er mogen ook geen diepwortelende planten worden geplaatst.



Afb. 2.5 kaart Bestemmingsplan.

Dit komt er op neer dat vrijwel alle geplande ingrepen ten behoeve van de realisatie van de onderhavige uitbreiding pas kunnen worden uitgevoerd als de bevoegde overheid afdoende bewezen vindt dat er geen archeologische waarden aanwezig zijn of dat het aspect archeologie op een juiste wijze conform de AMZ-cyclus is doorlopen.

⁸ www.medemblik.nl – juli 2013

IKAW, AMK en Archis

De landelijke verwachtingskaart IKAW geeft voor heel Nederland de trefkans op de aanwezigheid van archeologische resten. Die trefkans is aangegeven in vier categorieën: hoog, middel-hoog, laag en zeer laag. Deze kaart is onder andere gebaseerd op de relatie die er bestaat tussen de bodemsoort en de aanwezigheid van eerder aangetroffen archeologische vindplaatsen.

Volgens de IKAW ligt het noordoostelijke deel van het plangebied in een zone met een hoge kans op het kunnen aantreffen van archeologische waarden (bijlage 3) en het zuidwestelijke deel in een zone met een middelhoge trefkans.

Terreinen waarvan de archeologische waarde bekend is, staan aangegeven op de Archeologische Monumentenkaart (AMK). De AMK wordt per provincie ontwikkeld in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Statustoekenning vindt plaats nadat het terrein is getoetst op een aantal door de RCE gehanteerde criteria (zoals kwaliteit, zeldzaamheid en contextwaarde).

Binnen of direct nabij het plangebied zelf zijn echter geen archeologische monumenten bekend (bijlage 3). In het onderzoeksgebied ligt maar één AMK-terrein van hoge archeologische waarde. Het betreft de historische dorpskern / dorpslint van Benningbroek (AMK-nr: 14861) ter plaatse geldt een verhoogde kans op het kunnen aantreffen van bewoningssporen.

In het informatiesysteem Archis staan vele onderzoeksmeldingen en waarnemingen gemeld. Binnen het plangebied en directe omgeving zijn diverse waarnemingen gemeld. Het betreffen op wat botresten en een brok vuursteen na, allemaal fragmenten aardewerk uit de Late Middeleeuwen⁹ (Andenne, kogelpot, Paffrath of Pingsdorf) die tijdens een veldkartering in 1978 zijn gevonden. Het is daarbij onbekend of deze vondsten afkomstig zijn van een ter plaatse gelegen (voormalige) vindplaats of nederzetting (van de ontginners) of dat deze van elders afkomstig zijn en bijvoorbeeld met bemesting op het land terecht zijn gekomen. Even ten zuidoosten van het plangebied is mogelijk een IJzertijdscherf aangetroffen (wnr: 43952). Dit is opmerkelijk omdat er doorgaans vanuit wordt gegaan dat gedurende de IJzertijd dit gebied niet of nauwelijks geschikt was voor bewoning omdat het toen een groot aaneengesloten (hoog)veengebied was.

Binnen het onderzoeksgebied staan in Archis een drietal onderzoeksmeldingen gemeld, namelijk OMN 14620, 22590 en 33746 (bijlage 3). Ten zuidwesten van het plangebied tegen de snelweg A7 aan ligt een onderzoeksmelding uit 2005. Het betreft een booronderzoek uitgevoerd door De Steekproef. In Archis staat bij de toelichting; Tijdens het veldonderzoek zijn geen culturlagen of determineerbare archeologische artefacten waargenomen, alleen (een) vegetatielaag was zichtbaar. Archeologische indicatoren zijn bij het onderzoek niet aangetroffen. Er werd geen vervolgonderzoek noodzakelijk geacht.

Ten noordoosten van het plangebied ligt een onderzoeksmelding van RAAP (22590). Het betreft een booronderzoek uit 2007. Bij de toelichting staat dat tijdens het veldonderzoek in het plangebied geen archeologische resten zijn aangetroffen. In 2 boringen werd wel een vermoedelijk intact Neolithisch niveau aangetroffen, desondanks werd er geen vervolgonderzoek geadviseerd. RAAP achtte het gehanteerde boorgrid toereikend genoeg om de te verwachten vindplaatsen aan te treffen en zodoende de afwezigheid van een archeologische vindplaats binnen het plangebied te vermoeden.

Even ten oosten van het plangebied ligt een tamelijk grote onderzoeksmelding uit 2009 (33746) tegen de bebouwde kom van Nibbixwoud. Volgens de toelichting in Archis staat; Tijdens het onderzoek is geconstateerd dat het plangebied zowel in het noorden als in het zuiden over een kreekkrug beschikt. Op basis van de resultaten van het Inventariserend Veldonderzoek wordt geadviseerd om een archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren. Eventuele archeologische resten kunnen al vanaf een diepte van 30 cm beneden maaiveld aangetroffen worden. Na het overschrijden van de termijn van 2 jaar en het uitblijven van een reactie van de bevoegde overheid is het rapport definitief gemaakt.

⁹ Waarnemingsnummers: 17397, 17398, 17399, 17404, 17405, 17406, 17408, 17409, 17410 en 17411.

CHW Noord-Holland

In aanvulling op de landelijke verwachtingskaarten hebben veel provincies eigen verwachtingskaarten vervaardigd, waarin veel lokale gebiedskennis is opgenomen. De Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van Noord-Holland is een verwachtings- en waarderingskaart die onder meer kijkt naar disciplines die zich met cultuurhistorie bezig houden: archeologie, historische geografie en historische bouwkunde.

Raadpleging van de Cultuur Historische Informatiekaart (CHI¹⁰) toont niet direct nieuwe of relevante aanvullende gegevens voor het plangebied en de voorgenomen ontwikkeling. Veel informatie uit de CHI is in deze rapportage eerder beschreven op basis van andere bronnen. Volgens de CHI heeft het plangebied een theoretische verwachting op het kunnen aantreffen van archeologische sporen (pas) vanaf de Nieuwe Steentijd – Bronstijd en dan pas weer vanaf de Late Middeleeuwen. Echter vanwege de aangetroffen (vermoedelijke) IJzertijdscherf (zie boven) geldt er voor een deel van het plangebied een theoretische verwachting op het kunnen aantreffen van sporen uit IJzertijd.

KLIC

Ten behoeve van dit onderzoek is een klic-melding gedaan (13G209595_1). Er bevinden zich niet of nauwelijks kabels of leidingen in of nabij het plangebied die van invloed zijn op de archeologische verwachting.

Beknpte archeologische verwachting

Op basis van het bureauonderzoek kan de volgende beknopte archeologische verwachting aan het plangebied worden toebedeeld. Binnen het oostelijk deel van het plangebied ligt een inversierug / komen kreekafzettingen voor. De archeologische verwachting op het kunnen aantreffen van archeologische waarden op deze afzettingen is middelhoog tot hoog.

In het westelijk deel van het plangebied liggen vermoedelijk voornamelijk kwelder-, wad- en vermoedelijk op enige diepte veenafzettingen in de ondergrond. Het meest westelijke perceel lijkt op basis van het AHN geëgaliseerd. De archeologische verwachting voor dit westelijke deelgebied van kwelders, wad- en mogelijk veenafzettingen is lager dan de kreekrug en komt uit op middelhoog of zelfs laag voor het vermoedelijk geëgaliseerde terrein.

De archeologische sporen binnen het plangebied kunnen verwacht worden op de kreekrugafzettingen maar ook op de kwelderafzettingen en direct vanaf het maaiveld of onder de bouwvoor en tot op enige diepte in de natuurlijke afzettingen. Met name de kalkloze gronden kunnen in dit gebied kansrijk zijn.

De sporen kunnen een datering hebben in met name de Bronstijd, mogelijk zelfs het Neolithicum hoewel het gebied vermoedelijk in die periode nog niet erg geschikt was voor bewoning. Sporen uit de IJzertijd (ondanks de CHW) en Romeinse Tijd worden niet direct verwacht in dit gebied. Archeologische sporen uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd kunnen binnen dit gebied, dat in deze perioden in cultuur is gebracht, zeer zeker verwacht worden maar vanwege de geringe ouderdom en (on-)diepte maar ook vanwege de inrichting en het gebruik van het gebied (niet zijnde nederzetting maar landbouw) is de verwachting middelhoog.

De sporen (met name de Bronstijd en de Middeleeuwen - Nieuwe Tijd) kunnen bestaan uit bijvoorbeeld huisplattegronden, (afval)kuilen, graven, sporen van landgebruik en landinrichting en een breed scala aan materiaal uit de materiële cultuur. De mate van conservering kan sterk variëren van goed tot zeer slecht. Dit is afhankelijk van de bodemcondities zoals bodemopbouw en eventuele verstoringsgraad. Dit kan in een booronderzoek nader in kaart worden gebracht.

¹⁰ De Cultuurhistorische Informatiekaart is een geografische uitwerking van de Leidraad landschap en Cultuurhistorie en een herziening van de Cultuurhistorische Waardenkaart.

3 Veldwerk

3.1 Inleiding

Binnen het plangebied 'uitbreiding terrein Simon Loos te Wognum' diende volgens de (deskundige namens de) bevoegde overheid naast een archeologisch bureauonderzoek ten minste ook een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen – verkennende fase (IVO-O) te worden uitgevoerd.¹¹ Deze veldtoets¹² of verkennend booronderzoek dient ter aanvulling op het bureauonderzoek en ter onderbouwing van de archeologische verwachting. Tijdens het veldonderzoek wordt de daadwerkelijke bodemopbouw en eventuele verstoringsgraad / intactheid in kaart gebracht. Dit booronderzoek is direct aansluitend op het bureauonderzoek uitgevoerd.

3.2 Werkwijze

Tijdens het verkennend booronderzoek is primair gekeken naar de bodemopbouw en de eventuele aanwezigheid of mate van bodemverstoringen. De bodemprofielen zijn conform NEN 5104 beschreven. De vrijkomende grond uit de boringen is middels verbrokkelen of versnijden op het oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren zoals vuursteen, aardewerk, houtskool, bot etc. Er is tevens gelet op de aanwezigheid van mogelijke cultuurlagen of grondsporen. Alle grondlagen zijn middels het bedruppelen met een zoutzuuroplossing getest op kalkgehalte. Ook de laagovergangen (ondergrens) staan in de boorprofielen beschreven als bijvoorbeeld scherp of geleidelijk (bijlage 4).

Er zijn in het plangebied van ca. 8 hectare in totaal 48 boringen in 9 noord-zuid georiënteerde raaien gezet. De boringen zijn geplaatst in een verspringend grid van circa 40 x 40 m tot ongeveer 2 m beneden maaiveld. Dit komt neer op 6 boringen per hectare. De boringen zijn gezet met een Edelmanboor (ø 10 cm) tot ongeveer 1,2 m –mv en vervolgens doorgezet met een gutsboor (ø 3 cm) tot nabij de 2 m –mv. De coördinaten en hoogtes zijn bepaald met GPS op een veldcomputer. Het veldwerk is in week 26 uitgevoerd door een team bestaande uit een senior prospector en een KNA-archeoloog.



Afb. 3.1 Boorpuntenkaart verkennend booronderzoek.

¹¹ Telefonische mededeling mevr. Soonius (Archeologie West-Friesland) aan dhr. Van Breda (Grontmij), juni 2013.

¹² De term 'veldtoets' is in deze geleend van onderzoeksrapportages van Archeologie West-Friesland (zie literatuurlijst of gemeentewebsites).

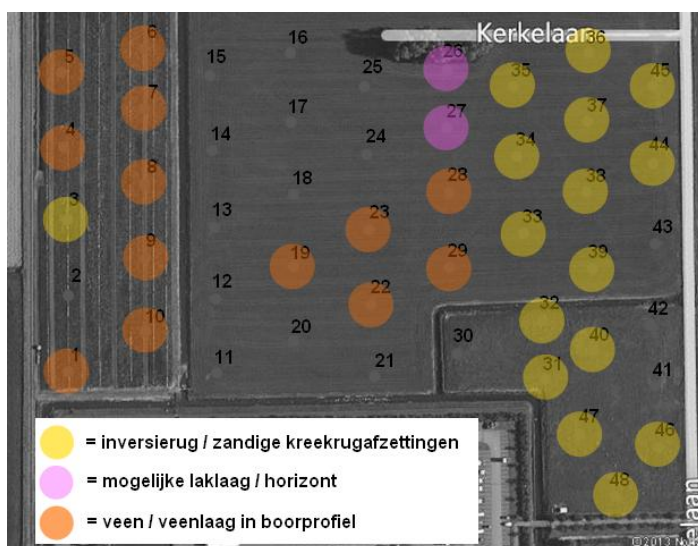
3.3 Resultaten

Binnen het gehele plangebied werd een geroerde toplaag of bouwvoor aangetroffen van matig lichte zavel / Kz2. Een enkele maal was deze bovenste laag iets zandiger (Kz3) of weer iets kleiiger (Ks4). De geroerde toplaag of bouwvoor varieert binnen dit gebied wat betreft dikte van 30 cm tot 75 cm, maar is over het algemeen rond een halve meter dik. Een aantal maal lijkt de bodem tot grotere diepte verstoord te zijn zoals in boring 20 (110 cm), boring 22 (85 cm) en boring 28 (95 cm). Vermoedelijk zijn deze boringen binnen een voormalige sloot gezet. Raadpleging van oude kaarten (met percelen en sloten) heeft desondanks geen sluitend bewijs opgeleverd.

Het plangebied valt wat betreft bodemopbouw / bodemgenese te verdelen in twee zones hetgeen ook al uit het bureauonderzoek naar voren kwam. Dit betreft een oostelijke zone waar over het gehele boorprofiel zandige of licht zavelige afzettingen (Zs1 tot Kz2) zijn aangetroffen behorende tot de kreekafzettingen en een westelijk deel waar meer kleiige afzettingen (Kz2 tot Ks2) en veenlagen zijn aangetroffen. In afbeelding 3.2. staat deze verdeling in zekere mate weergegeven. De boorprofielen die over de gehele lengte uit sterk zandige klei / zeer lichte zavel (Kz3) bestaan, zijn met een gele stip aangegeven. Deze afzettingen zouden op basis van De Mulder & Bosch (zie eerder) hier gesedimenteerd kunnen zijn in de periode 3.000 – 2.200 of 1.800 – 1.200 v.Chr. Echter is een datering geven aan sedimenten op basis van die kaart natuurlijk erg onbetrouwbaar. De kreekrugafzettingen liggen hier aan het maaiveld. De top daarvan is opgenomen en bewerkt in de bouwvoor. Binnen het westelijk deel van het plangebied is de overgang van bouwvoor naar natuurlijke afzettingen veelal scherp doch ook regelmatig geleidelijk te noemen.

De boorprofielen waarin een veenlaag werd aangetroffen, staan in afbeelding 3.2 aangegeven met een oranje stip. Deze veenlagen zijn over het algemeen beperkt in omvang met een overwegende dikte van 5 tot 10 cm. Een enkele maal was deze iets dikker namelijk 15 cm tot meer dan 25 cm (boring 1) in de meest zuidwestelijke hoek van het plangebied. Mogelijk zijn de veenlagen in de loop der tijd enigszins samengedrukt door de zwaardere pakketten er boven. Het betreft overal niet-veraard rietveen waarin nog goed herkenbare rietresten (wortelstokken en

wortelkluwen) voorkomen. De veentop ligt tussen de 225 cm tot 300 cm –NAP (180 cm tot 190 cm –mv) en lijkt niet (ingrijpend) geërodeerd te zijn. Onder het veen werd overal een dikwijls slappe lichte kleilaag (Ks3) aangetroffen. Het veen is op basis van de paleogeografische kaart van De Mulder & Bosch mogelijk ontstaan in de periode 3.200-3.000 v.Chr. maar dit is verre van zeker.



Afb. 3.2 Boorpunten met veen en met zand.

De boorprofielen in het westelijk deel bestaan dikwijls uit een sterk wisselende en gelaagde bodemopbouw, variërend van matig zware klei (Ks2) tot zeer lichte zavel (Kz3). De minerale bodemlagen binnen het gehele plangebied zijn overwegend kalkrijk met uitzondering van een dikwijls aangetroffen relatief oppervlakkig gelegen donkerbruine matig zware en compacte kleilaag (BP 6, 7, 8, 9, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 23 en 30). De kalkrijke bodemlagen hebben niet voor langere blootgesteld gestaan aan ont kalkende invloeden als verzuring door organisch materiaal of doorloop van veel zoetwater (regen). De donkerbruine kalkloze kleilaag (BP 4, 6, 14, 17, 19,

21, 23, 25 en 27) is vermoedelijk afgezet / gevormd in een zoetwatermilieu (veen- en plassen-gebied, aanvulling met slib of waterbodem).

In boring 26 en 27 is een vermoedelijke donkere humeuze vegetatiehorizont aangetroffen. In boring 26 werd deze op een diepte van 160-170 cm –mv (ca. 210-220 cm –NAP) aangetroffen en in boring 27 op een diepte van 85-95 cm –mv (ca. 125-135 cm –NAP). Op de foto hiernaast (afb. 3.3) is deze donkere horizont in de guts (boring 26) te zien. Opmerkelijk is dat de dieptes waarop beide mogelijke vegetatiehorizonten zijn aangetroffen sterk afwijken van elkaar ondanks de onderlinge afstand van 40 m. Mogelijk is het een cultuurlaag / akkerlaag, maar even goed kan het een natuurlijk fenomeen betreffen zoals een brok vergaan veen of oude waterbodem (van een gedempte sloot). Er werden in deze donkere horizonten geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Er werden tijdens het booronderzoek geen (eenduidige) archeologische indicatoren aangetroffen.

3.4 Conclusie veldwerk

De resultaten van het verkennend booronderzoek komen goeddeels overeen met hetgeen in het voorgaande bureauonderzoek werd verwacht. In het oostelijk deel van het plangebied komt een inversierug of komen kreekafzettingen voor direct vanaf het maaiveld. De top van deze afzettingen is thans opgenomen en verwerkt in de bouwvoor. De flank van de inversierug binnen het plangebied is waarschijnlijk nog grotendeels intact en daarmee mogelijk archeologisch kansrijk.

In het westelijk deel komen klei- en veenlagen voor die gevormd zijn tijdens de fases waarin het gebied nog onderdeel was van het wad of de kwelders, het veengebied of relatief rustige sedimentatiezones buiten de directe stroming of eroderende en landschapsvormende werking van het kreeksysteem.

Binnen het gehele plangebied is de toplaag sterk geroerd door landbouwactiviteiten en landinrichting. De overgang van bouwvoor / geroerde toplagen naar de natuurlijke afzettingen is vaak scherp en is het natuurlijke bodemprofiel afgetopt. Op sommige locaties gaat de verstoring tot aanzienlijke diepte.

Er werden op een tweetal locaties een vermoedelijke vegetatiehorizont of mogelijke cultuurlaag aangetroffen (boring 26 en 27). Deze horizonten bevinden zich echter op ongelijke diepte. Mogelijk betreft het een natuurlijk fenomeen.

De kans op het kunnen aantreffen van archeologische waarden of een intact sporenniveau lijkt op basis van het verkennend booronderzoek zich niet meer bovenop de inversierug te bevinden omdat daar de kreekafzettingen van zeer lichte zavel of sterk zandige klei direct aan het maaiveld liggen, reeds verstoord zijn en zijn opgenomen in de bouwvoor. De flanken van de inversierug lijken kansrijker te zijn omdat die waarschijnlijk nog redelijk intact zijn. Ter hoogte van boring 26 en 27 die op en nabij de flank van de inversierug zijn gezet werd een vegetatiehorizont of mogelijke cultuurlaag aangetroffen.

Het westelijk deel van het plangebied lijkt gezien de sterk wisselende bodemopbouw met overwegend (slappe) kleilagen en enkele veenlagen minder geschikt voor bewoning te zijn dan de zeer nabijgelegen hoge en droge inversierug.



Afb. 3.3 Vegetatiehorizont

4 De archeologische verwachting en aanbeveling

4.1 De archeologische verwachting

Op basis van de resultaten van het voorgaande (bureauonderzoek en booronderzoek) kan voor het plangebied de volgende gespecificeerde archeologische verwachting worden geformuleerd.

Prehistorie (Neolithicum – IJzertijd)

De archeologische verwachting voor het kunnen aantreffen van archeologische waarden vanaf de Late Nieuwe Steentijd maar met name de Bronstijd en mogelijk zelfs IJzertijd, is op basis van het bureauonderzoek binnen het oostelijk deel van het plangebied middelhoog tot hoog. In dit deel ligt namelijk een inversierug / komen kreekafzettingen direct vanaf het maaiveld in de ondergrond voor, daarop zouden in principe sporen uit al deze perioden ook direct vanaf het maaiveld kunnen worden verwacht. Echter op basis van de resultaten van de veldtoets / verkennend booronderzoek is de top van de kreekrug, die aan het maaiveld ligt, geroerd en opgenomen in de bouwvoor. Daarmee is waarschijnlijk ook het archeologisch sporenniveau verstoord waardoor ter plaatse de archeologische verwachting kan worden bijgesteld naar laag.

De flank van de inversierug lijkt nog het meest kansrijk om (deels) intacte archeologische waarden / een sporenniveau vanaf de Bronstijd (mogelijk zelfs Neolithicum) aan te kunnen treffen vanaf direct onder de bouwvoor tot enige diepte in de kreekafzettingen. Deze flanken behouden een middelhoge tot hoge verwachting

In het westelijk deel van het plangebied is de verwachting voor de perioden prehistorie, met name de Bronstijd, op basis van het bureauonderzoek middelhoog tot laag. Het westelijk deel van het plangebied ligt niet op de inversierug maar kan zeer zeker bewoond zijn geweest. Ter plaatse komt een afwisseling van diverse klei- of zandige kleipakketten (van Ks2 tot Kz2) en dikwijls een dunne laag veen voor. Het is zeker niet uit te sluiten dat hier geen archeologische waarden kunnen worden aangetroffen, maar de kans daarop is geringer dan op de zandige ondergrond in het oostelijk deel. De kans op het kunnen aantreffen van archeologische sporen is ter plaatse van de kalkloze grondlagen in deze westelijke zone het grootst omdat deze lagen langere tijd bloot hebben gestaan aan ontkalkende factoren zoals bijvoorbeeld landbewerking, bemesting / toevoeging met organisch materiaal of de doorloop van veel zoetwater (regen). De aangetroffen donkerbruine kalkloze kleilaag is echter vermoedelijk niet onder mariene of kalkrijke invloeden afgezet of gevormd maar in een zoetwatermilieu. Dit is echter niet zeker. Er dient opgemerkt te worden dat de kalkloze grondlagen wel tamelijk verspreid en niet in grotere clusters / zones aaneengesloten binnen het plangebied (BP 4, 6, 14, 17, 19, 21) voorkomen. Op basis van het AHN (afb. 2.4 paars kader) is het meest westelijke perceel hoogstwaarschijnlijk geëgaliseerd en dus vermoedelijk gedeeltelijk afgetopt en/of verstoord.

De eventueel aanwezige sporen uit de prehistorie kunnen bestaan uit bewoningssporen zoals (restanten van) huisplattengronden, haardplaatsen, afvalkuilen, activiteitenzones en een breed scala van resten uit de materiële cultuur of sporen van landgebruik. De conservering van de archeologische waarden kan, indien deze altijd in een natte en ongestoorde context hebben gelegen, mogelijk redelijk tot goed zijn. Doorgaans zijn deze in dit gebied overwegend redelijk slecht bewaard gebleven (mededeling regio-archeoloog). De sporen kunnen ter hoogte van de flank van de inversierug direct onder de bouwvoor worden aangetroffen tot enige diepte in de kreekafzettingen. In het westelijk deel, op de kwelderafzettingen, kunnen - hoewel de kans klein wordt geacht - sporen vanaf de Bronstijd direct onder de bouwvoor worden aangetroffen tot

enige diepte daaronder. De oudere sporen uit het Neolithicum liggen eventueel op grotere diepte maar deze lagen zijn binnen het plangebied veelal slap en niet gerijpt waardoor daarin geen sporen uit het Neolithicum worden verwacht.

Middeleeuwen en Nieuwe Tijd

De archeologische verwachting voor het kunnen aantreffen van archeologische waarden uit de Middeleeuwen of Nieuwe Tijd is middelhoog tot laag. Er worden niet direct oude bewoningslocaties verwacht (lage verwachting) hoewel dat in principe wel mogelijk is, maar het plangebied heeft zijn huidige vorm en aanzicht gekregen in deze perioden (middelhoge verwachting). De sporen uit deze perioden zullen gezien hun relatief jonge ouderdom en de landschapsgenese (bijv. vorming cultuurlandschap), nabij het maaiveld moeten voorkomen. Vermoedelijk zijn deze bovenste lagen met daarin de archeologische waarden uit deze periode echter reeds geroerd door de landbouwactiviteiten in (sub)recente tijden.

De eventueel aanwezige sporen uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd kunnen - hoewel daar geen directe aanleiding toe is - bestaan uit resten van bewoningssporen van de ontginners in het gebied zoals (restanten van) huisplattengronden, haardplaatsen, afvalkuilen, activiteitenzones, daliegaten en een breed scala van resten uit de materiële cultuur, maar zullen vooral bestaan uit sporen van landgebruik en landinrichting (bijvoorbeeld gedempte greppels en sloten of beschoeiingen). De conservering van de archeologische waarden kan, indien deze altijd in een natte en ongestoorde context hebben gelegen, mogelijk redelijk tot goed zijn maar zal eerder gezien de relatief oppervlakkige ligging en bewerkte toplaag / bouwvoor binnen dit landbouwgebied echter overwegend (zeer) slecht zijn.

4.2 Aanbeveling

Op basis van het bureauonderzoek en de daarop uitgevoerde veldtoets / het Inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen – verkennende fase, wordt geadviseerd om binnen het oostelijk deelgebied ter hoogte van de aangetroffen bodemhorizonten (BP26 en 27)¹³ op de flanken van de inversierug voorafgaand aan diepe bodemingrepen, een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) uit te laten voeren. Ter plekke van die primaire onderzoekszone (blauw vierkant afb. 4.1) zal de meest kansrijke archeologische zone zich kunnen bevinden.

Tot de diepe bodemingrepen worden gerekend de aanleg van watergangen en de ontgravingen ten behoeve van de realisatie van de bedrijfshal. Op basis van de resultaten van een proefsleuvenonderzoek op (een deel van) de flanken van de inversierug kan door de bevoegde overheid dan een uitspraak worden gedaan over de eventuele andere beperkingen die in het bestemmingsplan zijn opgenomen voor dit deelgebied. Deze beperkingen in het ontwerp bestemmingsplan bestaan bijvoorbeeld uit diepwortelende planten in de groenstrook en de ingrepen ten behoeve van de aanleg van het gehele parkeerterrein.

Gezien de aangetroffen mogelijke laklaag is dus een (primaire) onderzoekslocatie voorgesteld op de flank van de kreekrug (blauw vierkant in afb. 4.1). De kans dat bovenop de inversierug in het oostelijk deel nog een intact sporenniveau kan worden aangetroffen wordt als zeer gering geacht doordat deze afzettingen thans direct aan het maaiveld liggen en in de bouwvoor zijn opgenomen.

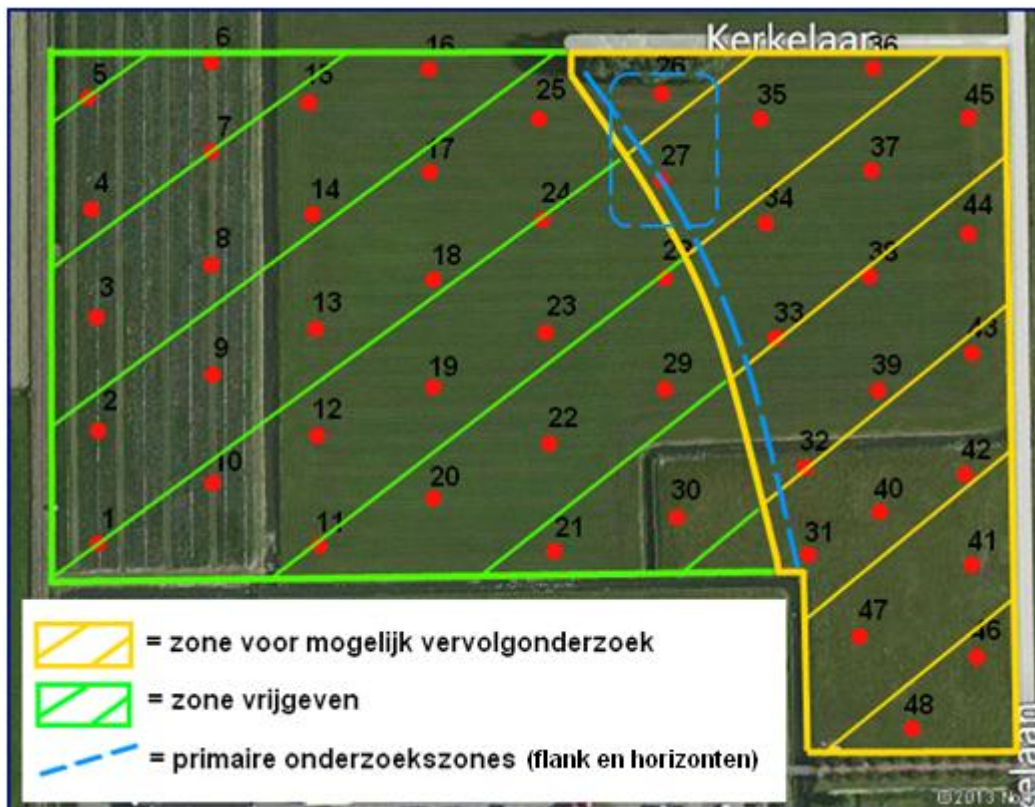
Omdat het een inversierug betreft waaraan binnen deze regio doorgaans een grote archeologische trefkans wordt toebedeeld, is deze gehele zone (voor-)geselecteerd voor mogelijk door de bevoegde overheid noodzakelijk geacht vervolgonderzoek (gele zone afb. 4.1) hoewel de top dus wel grotendeels verstoord is.

Op basis van de resultaten van het (beperkte) proefsleuvenonderzoek op de flank ter hoogte van de horizonten kan mogelijk door de bevoegde overheid een uitspraak worden gedaan over de eventuele onderzoeksnoodzaak (vervolg) binnen de rest van het plangebied of inversierug.

¹³ Op de flank van de inversierug waar de donkere horizonten (afb. 3.3 / boring 26 en 27) zijn aangetroffen op een diepte van respectievelijk 160-170 cm –mv (ca. 208-218 cm -NAP) en 85-95 cm –mv (ca. 127-137 cm -NAP).

Op basis daarvan kunnen door de bevoegde overheid mogelijk ook enkele opgelegde beperkingen uit het bestemmingsplan worden opgeheven.

Binnen het westelijk deelgebied (groene zone afb. 4.1) wordt geadviseerd voorlopig geen vervolgonderzoek uit te laten voeren voorafgaand aan de realisatie van de voorgenomen werkzaamheden. De diepere kleilagen zijn hier veelal slap en niet gerijpt en in het verleden waarschijnlijk niet erg geschikt geweest voor bewoning. Daarnaast zijn de kalkloze, en dus voor bewoning kansrijke grondlagen, hier niet aaneengesloten (BP 4, 6, 14, 17, 19 en 21) in grotere clusters maar vrij geïsoleerd aangetroffen. Het wijst in die zin niet op een groot blootgesteld, bewerkt of bewoonbaar gebied. De overgang van de bouwvoor naar de natuurlijke afzettingen is (ook) in dit deel vaak scherp waardoor daar het natuurlijke bodemprofiel vermoedelijk is ontbroken en het eventueel aanwezige sporenniveau is verstoord. Mogelijk geven de resultaten van het proefsleuvenonderzoek, die immers op de overgang van beide zones zal / dient te worden uitgevoerd en in grote nog moet worden bepaald, meer inzicht over dit onderzoeksdeel, ondergrond en door de bevoegde overheid noodzakelijk geachte (vervolg)onderzoeksplicht.



Afb. 4.1 Advieskaart vervolgonderzoek

Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek dient een Programma van Eisen te worden opgesteld en door de bevoegde overheid te worden goedgekeurd.

Dit advies is zoals gebruikelijk voorgelegd aan de bevoegde overheid, de gemeente Medemblik. Namens deze heeft hun deskundige in zake archeologie (Archeologie West-Friesland te Hoorn) ingestemd met de conclusie en aanbeveling van dit rapport.¹⁴

¹⁴ E-mail van mevrouw Soonius (AFW) aan de auteur d.d. 21 oktober 2013.

Literatuur en bronnen

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2004. Fysische Geografie van Nederland. *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.

De Boer en Molenaar 2006. *West-Friesland Oost, provincie Noord-Holland; een archeologische verwachtingskaart voor De Streek*, RAAP-rapport 1290. RAAP Archeologisch Adviesbureau. Weesp.

Roessingh, W., & E. Lohof, 2011: *Bronstijdboeren op de kwelders*. Archeologisch onderzoek in Enkhuizen-Kadijken (ADC-rapport 2200), Amersfoort.

Stiboka 1987. Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. *Toelichting bij kaartblad 19 Oost Alkmaar Blad 20 West Lelystad* 1987. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Soonius, C.M., 2012. *Plangebied: Tennisbanen Bloesemgaerde te Wognum, gemeente Medemblik*. Archeologische Quickscan, adviesnummer 12117. Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Verschoof, W.B. & G.H. de Boer, 2013. *Plangebied Waterberging Kromme Leek, gemeente Medemblik*: archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennde fase). RAAP-notitie 4420. Archeologisch Adviesbureau RAAP, Weesp

Bronnen

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) - www.ahn.nl – juli 2013.

Archeologisch Informatiesysteem (Archis2). Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort.(onderzoeksmeldingen, waarnemingen, IKAW, AMK, etc)

Bodemkaart Noorder Koggen, 1966-67. StiBoKa, Wageningen.

Bodemkaart van Nederland, Blad 19 Oost Alkmaar Blad 20 West Lelystad. Schaal 1:50.000, Stiboka, Wageningen 1987.

Cultuurhistorische Waardenkaart van de Provincie Noord-Holland – juli 2013.

De Mulder & Bosch 2006. Paleogeografische ontwikkeling West-Friesland - kaartbijlage 4 uit RAAP-rapport 1290 (zie: De Boer en Molenaar 2006).

GoogleMaps – juli 2013.

Grontmij en Simon Loos B.V. – projectgegevens / ontwerptekeningen e.d.

Kadaster – KLIC-meldingen (kabels en leidingen informatie centrum) – juni 2013.

Kaartbijlagen 3a en 3b uit RAAP-rapport 1290 (uit: De Boer en Molenaar 2006).

Medemblik – gemeentewebsite www.medemblik.nl - gemeentelijk archeologiebeleid. – juli 2013.

Ruimtelijkeplannen.nl – bestemmingsplan Uitbreiding Simon Loos B.V. te Wognum – ontwerp bestemmingsplan – juli 2013.

WatWasWaar – www.watwaswaar.nl – juli 2013 (historische kaarten).

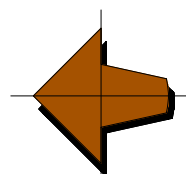
Bijlage 1

Ligging locatie op de topografische ondergrond



Bijlage 2

Schetsontwerp toekomstige situatie



bruto terrein opp. bestaand:

88.780,-m²

bruto terrein opp. uitbreiding:

87.275,-m²

parkeerplaatsen bestaand:

personen auto's: 165st

vrachtwagens groot: 105st

vrachtwagens klein: 32st

vrachtwagens dock: 34st

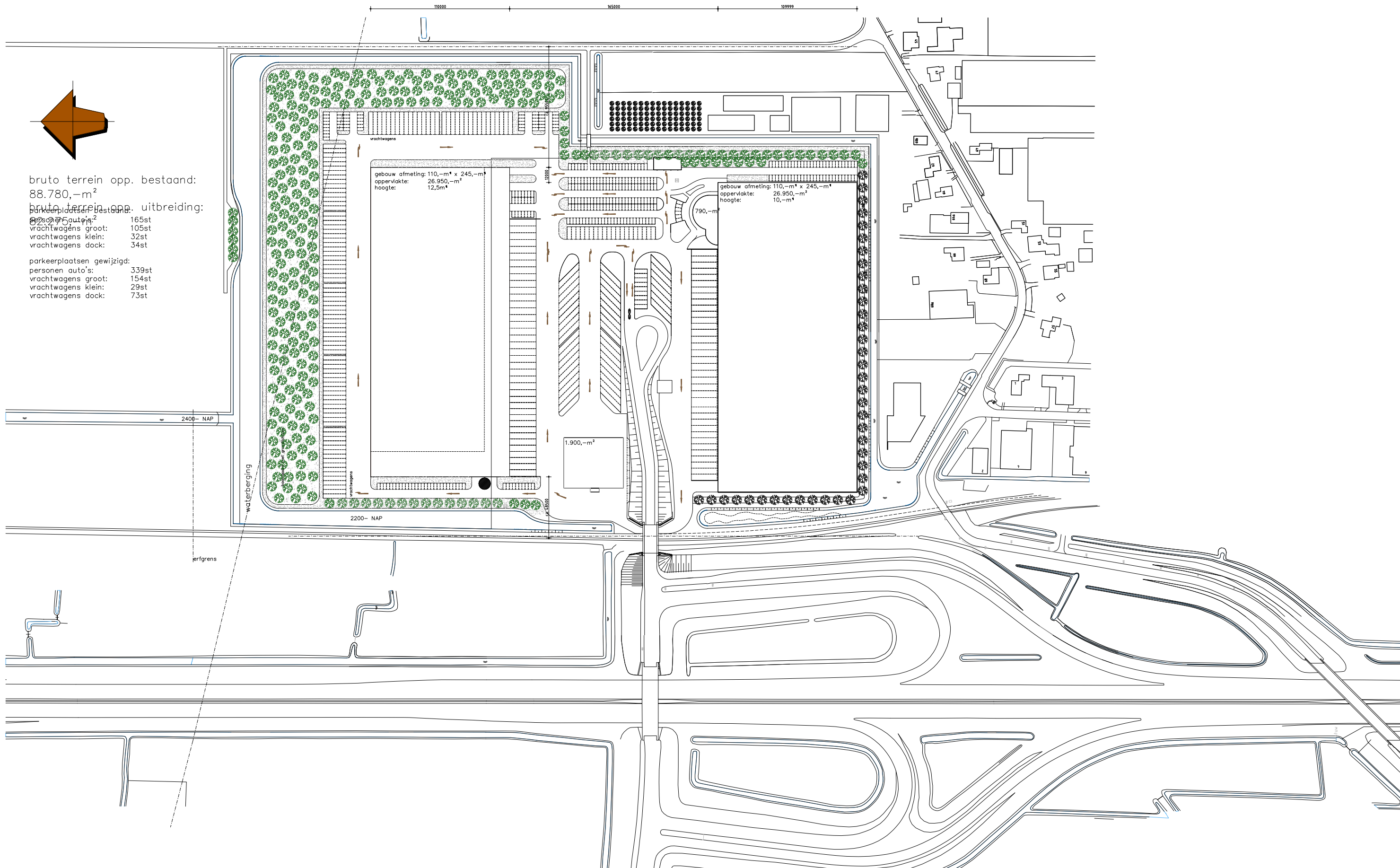
parkeerplaatsen gewijzigd:

personen auto's: 339st

vrachtwagens groot: 154st

vrachtwagens klein: 29st

vrachtwagens dock: 73st



graanmarkt 5c
1681 pa zwaagdijk-oost
tel: 0228 - 58 26 44
fax: 0228 - 58 15 06
email: info@nieuweboer.nl

getekend:	L.L. v/d voort	gewijzigd:		tekeningnummer:
status:	S		18-01-2016	
datum:	05-01-2010			
schaal:	1:1000			
werknnummer:	02-3017			
opdrachtgever:	simon loos beheer b.v. tender 2 1687b wognum tel. 0229 502000			
betreft:	nieuwbouw bedrijfsruimte aan de tender te wognum			
onderwerp:	gewijzigde situatie schetsplan			

Bijlage 3

Archeologische basiskaart

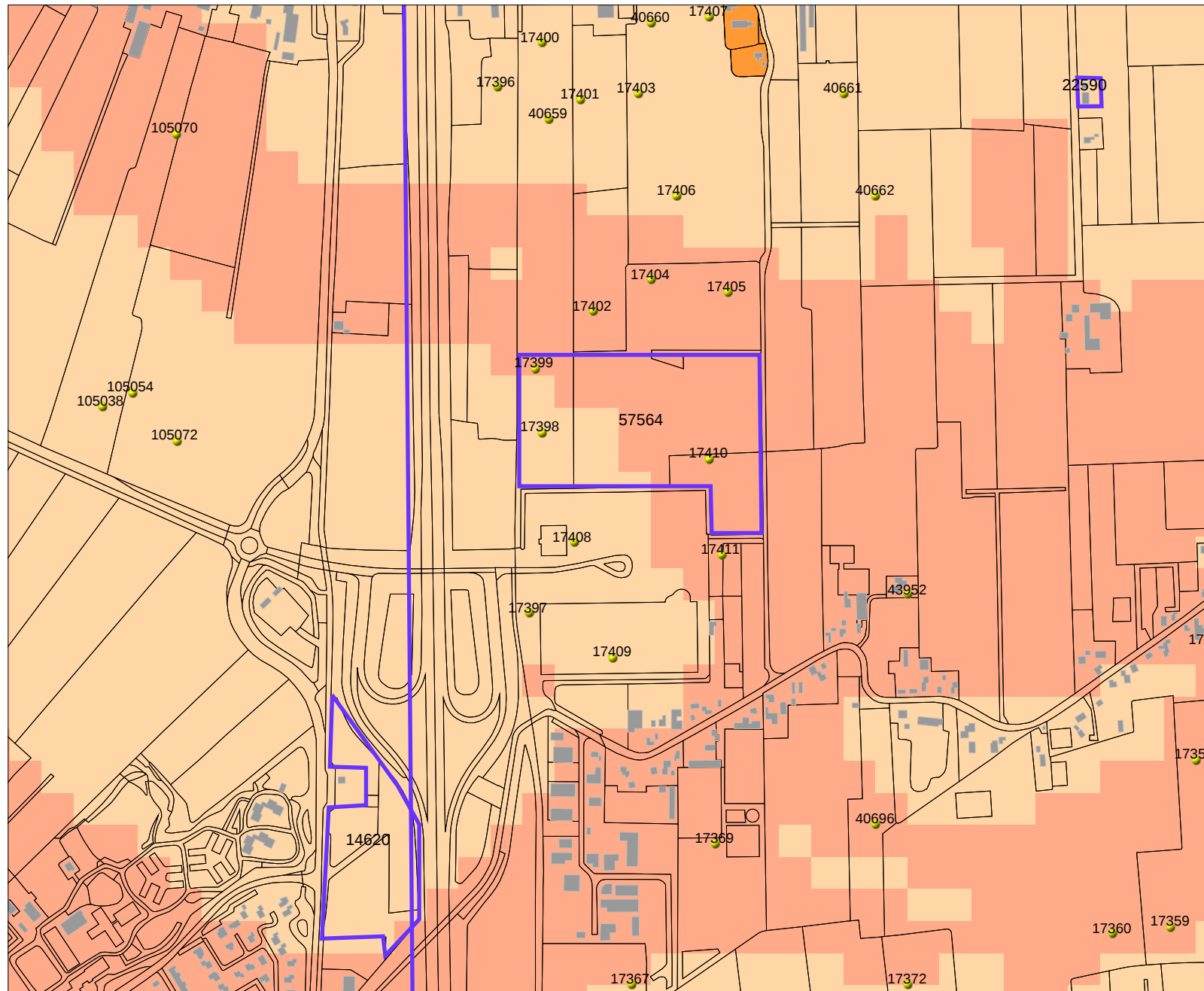
Archeologisch onderzoek uitbreiding terrein Simon Loos B.V. te Wognum

Archeologische basiskaart

11-07-2013

J. Bex - Grontmij Nederland B.V.

132085 / 523878



130197 / 522336

Legenda

- WAARNEMINGEN
 - ONDERZOEKSMELDINGEN
 - HUIZEN
 - TOP10 ((c)TDN)
- MONUMENTEN**
- archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- IKAW**
- zeer lage trefkans
 - lage trefkans
 - middelhoge trefkans
 - hoge trefkans
 - lage trefkans (water)
 - middelhoge trefkans (water)
 - hoge trefkans (water)
 - water
 - niet gekarteerd

0 100 m



Archis2

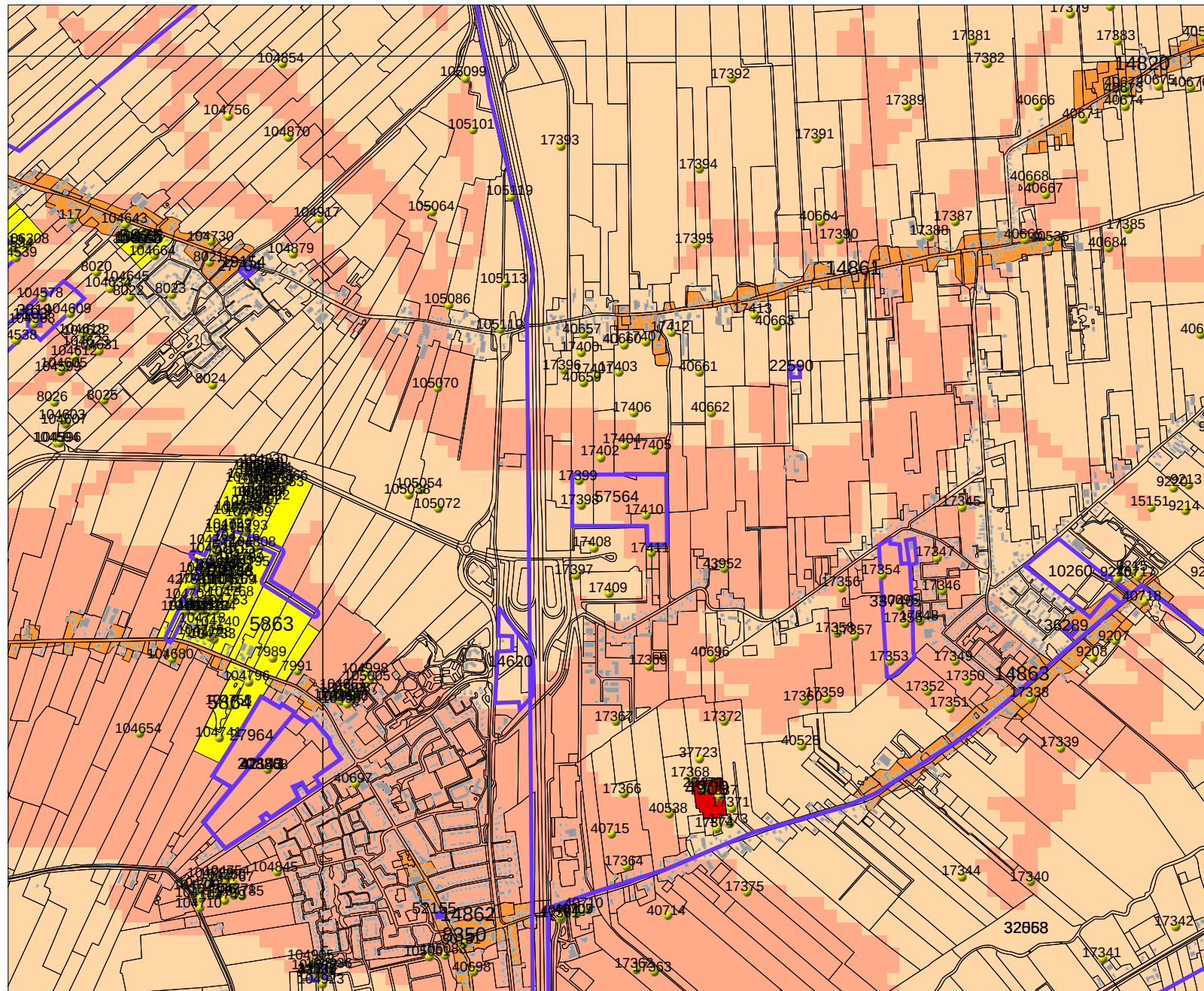
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Archeologische basiskaart - overzicht

11-07-2013

J. Bex - Grontmij Nederland B.V.

133571 / 525204



Legenda

- WAARNEMINGEN
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)

MONUMENTEN

- | | |
|---|----------------------------------|
|  | archeologische waarde |
|  | hoge archeologische waarde |
|  | zeer hoge archeologische waarde |
|  | zeer hoge arch waarde, beschermd |

IKAW

- | | |
|--|-----------------------------|
| | zeer lage trefkans |
| | lage trefkans |
| | middelhoge trefkans |
| | hoge trefkans |
| | lage trefkans (water) |
| | middelhoge trefkans (water) |
| | hoge trefkans (water) |
| | water |
| | niet gekarteerd |

A horizontal scale bar with a black background and white vertical tick marks. The bar is labeled '0' at the left end and '1 km' at the right end. The bar is divided into four equal segments by three vertical tick marks.



Archis2



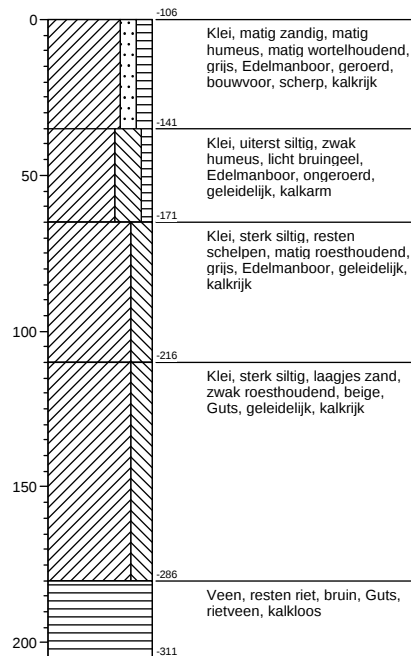
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

128746 / 521262

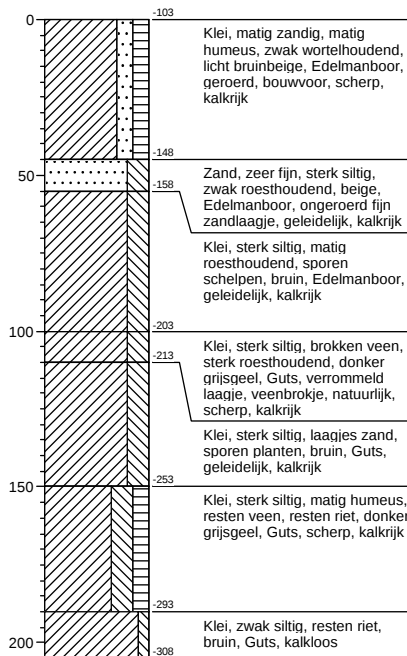
Bijlage 4

Boorstaten met legenda

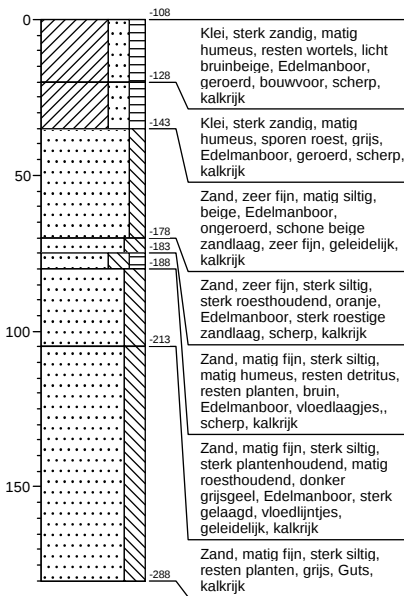
Boring: 01



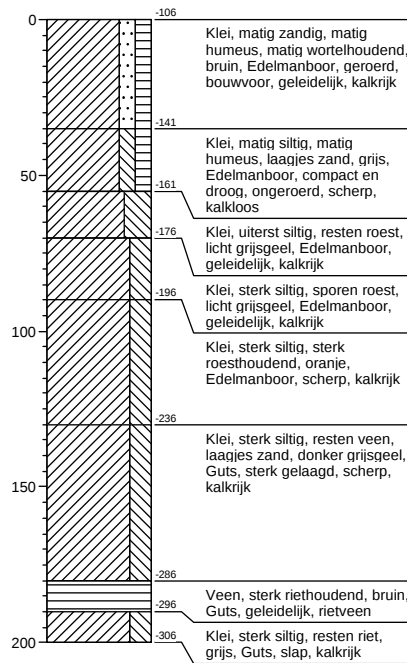
Boring: 02



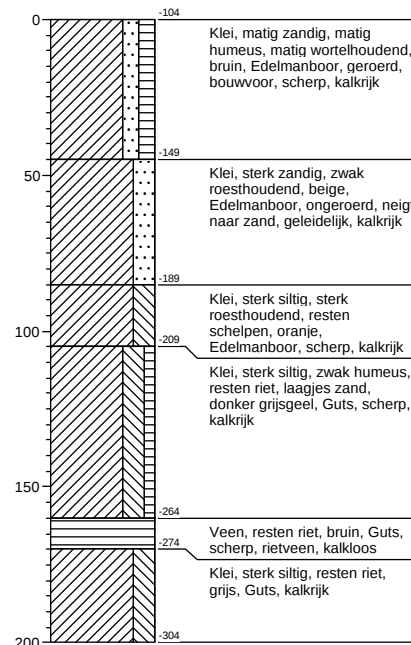
Boring: 03



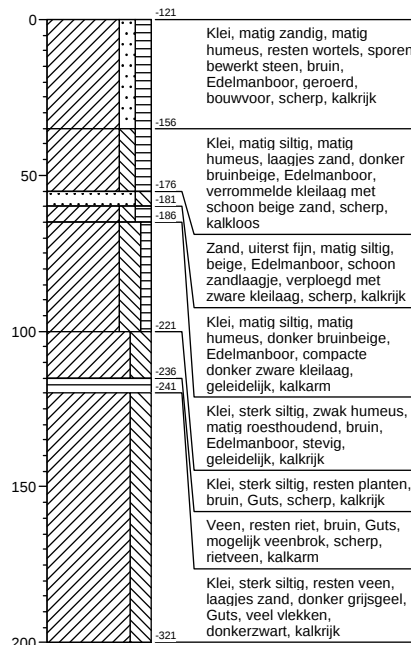
Boring: 04



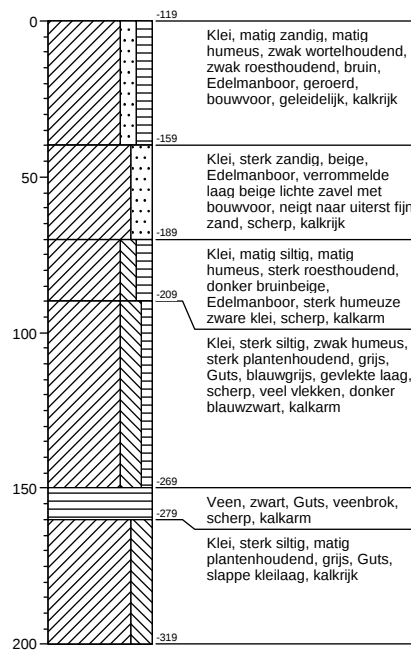
Boring: 05



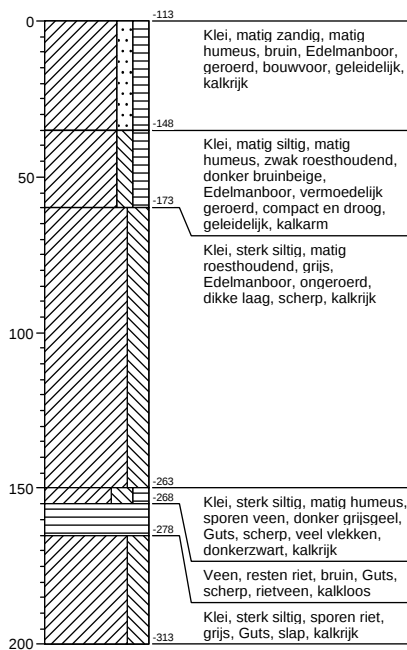
Boring: 06



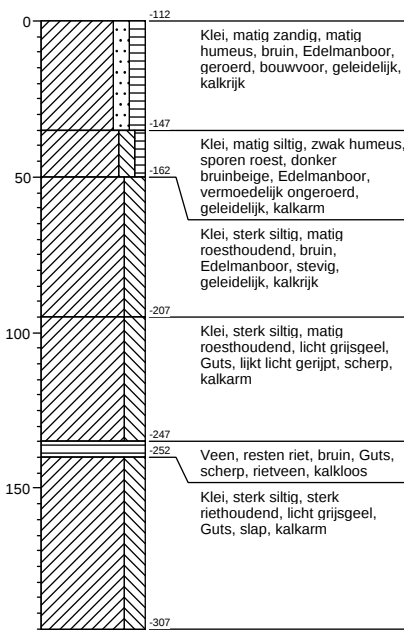
Boring: 07



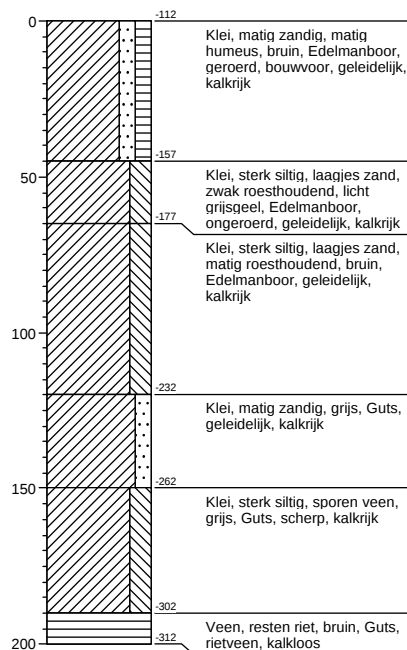
Boring: 08



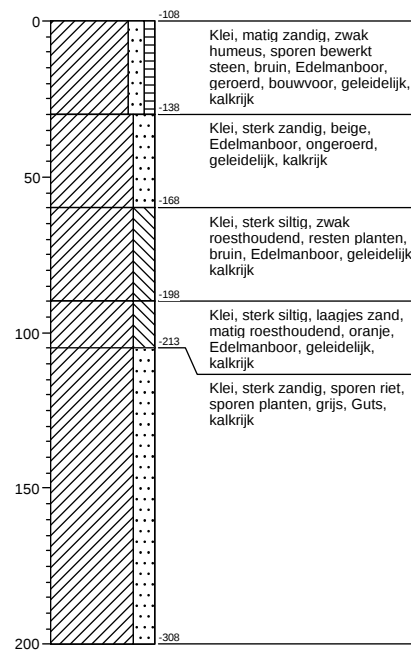
Boring: 09



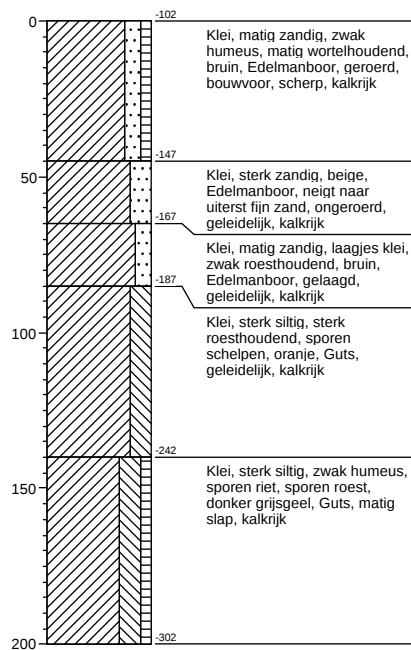
Boring: 10



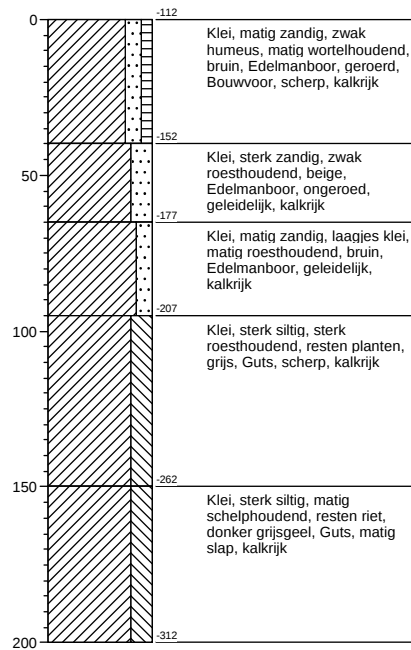
Boring: 11



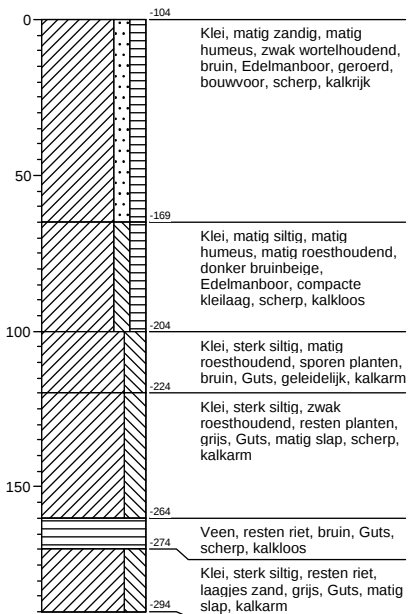
Boring: 12



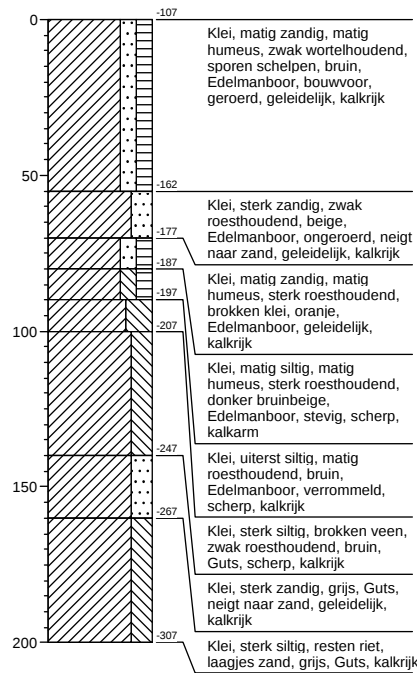
Boring: 13



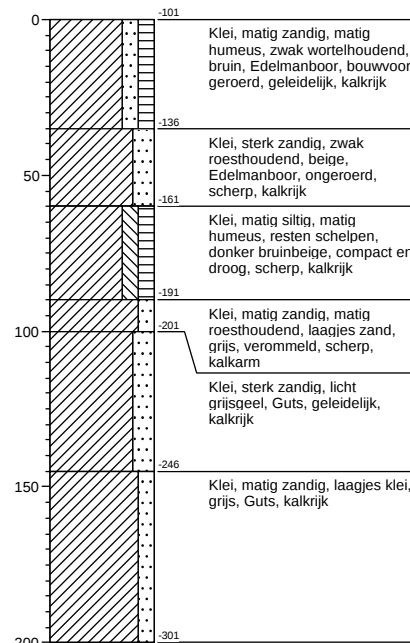
Boring: 14



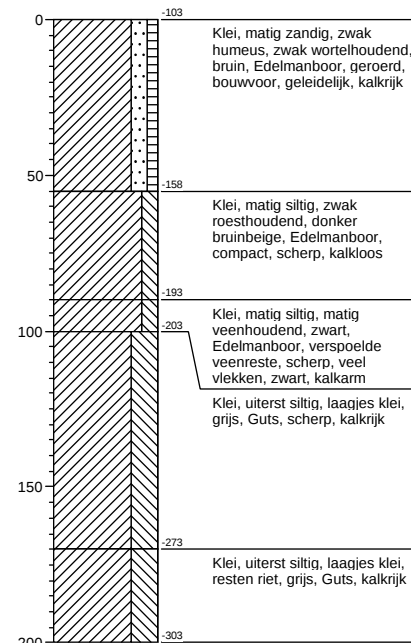
Boring: 15



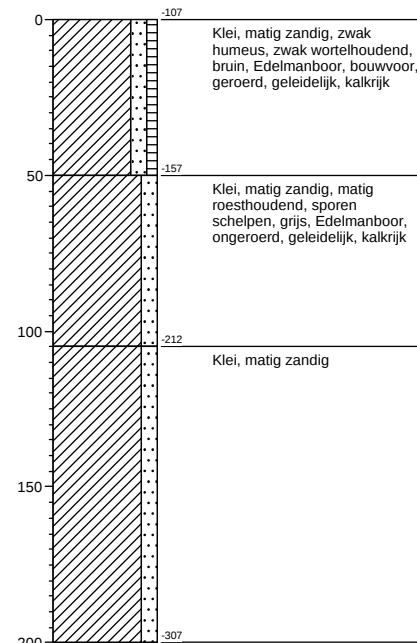
Boring: 16



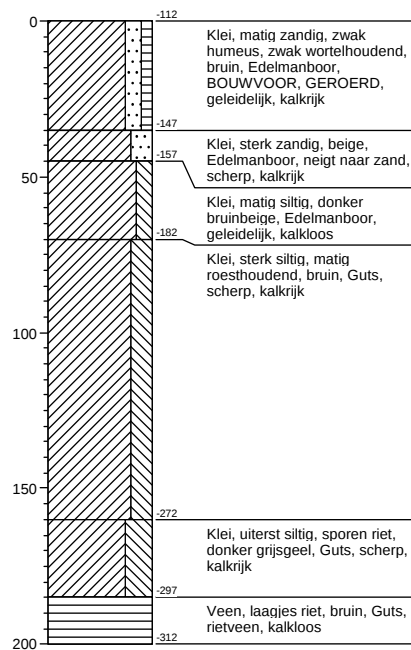
Boring: 17



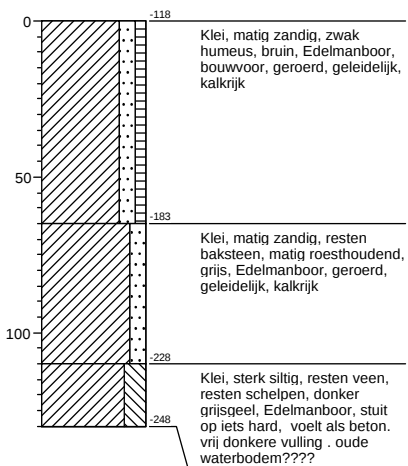
Boring: 18



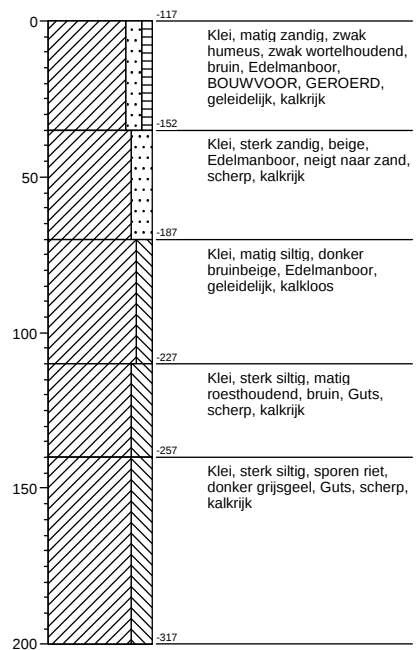
Boring: 19



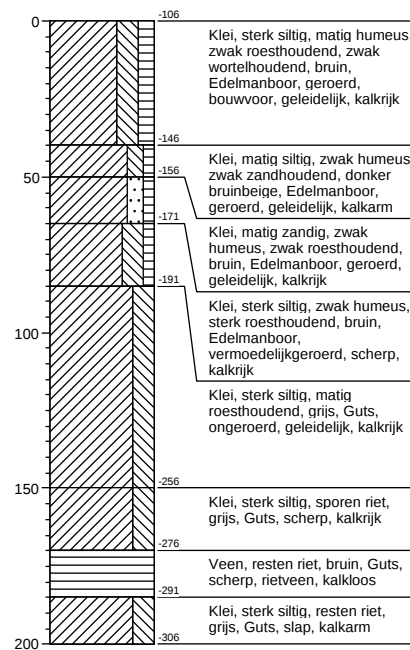
Boring: 20



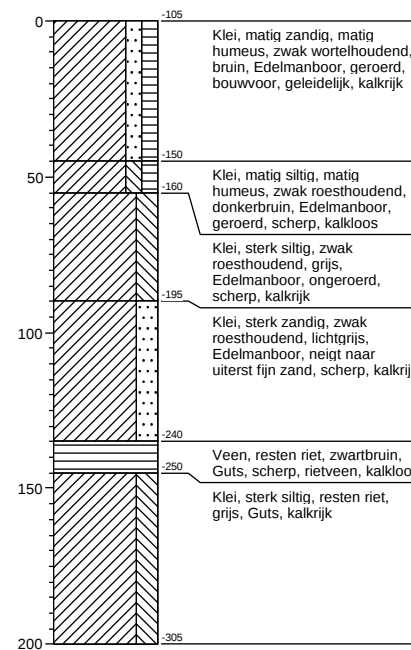
Boring: 21



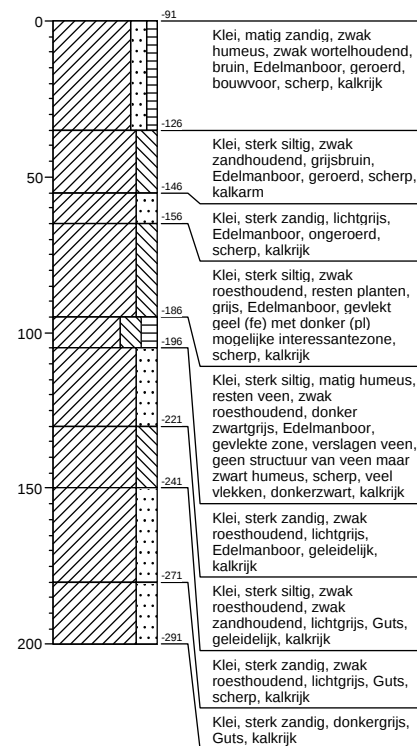
Boring: 22



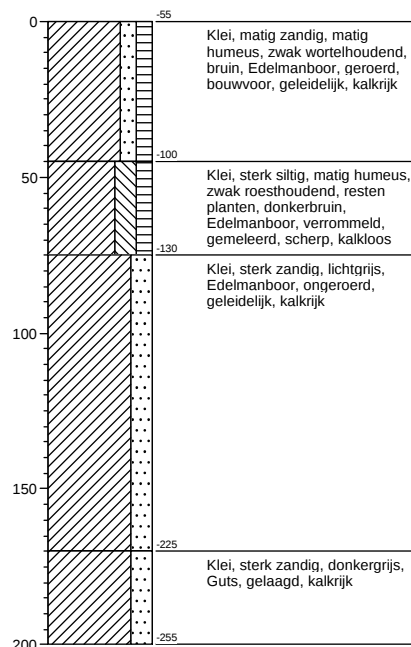
Boring: 23



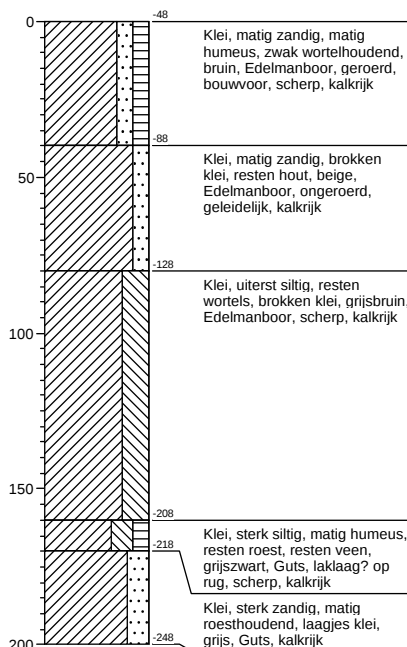
Boring: 24



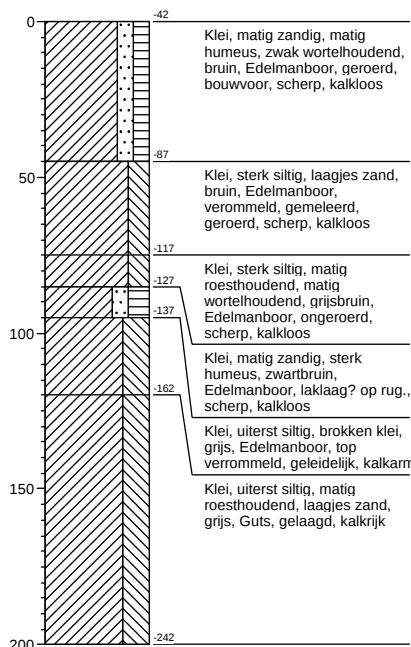
Boring: 25



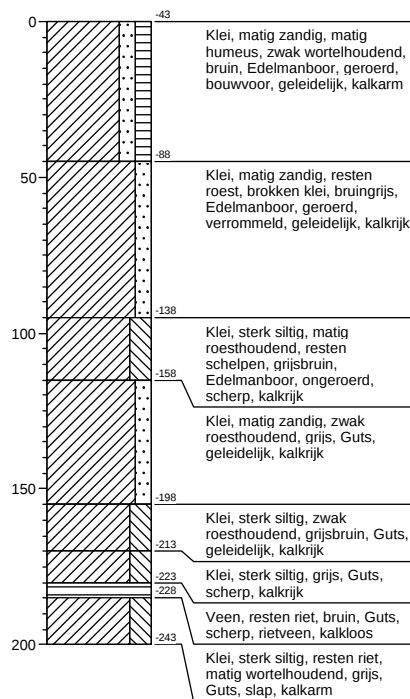
Boring: 26



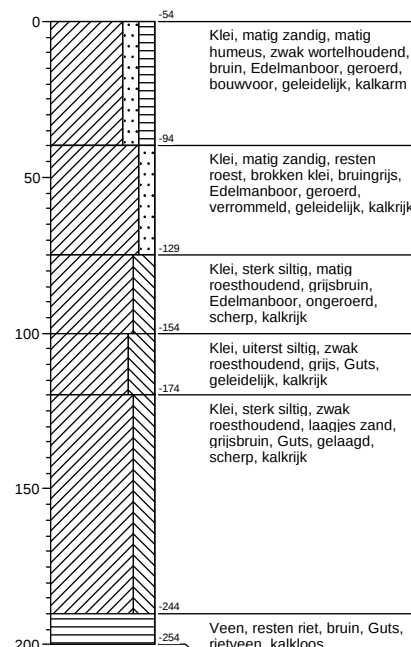
Boring: 27



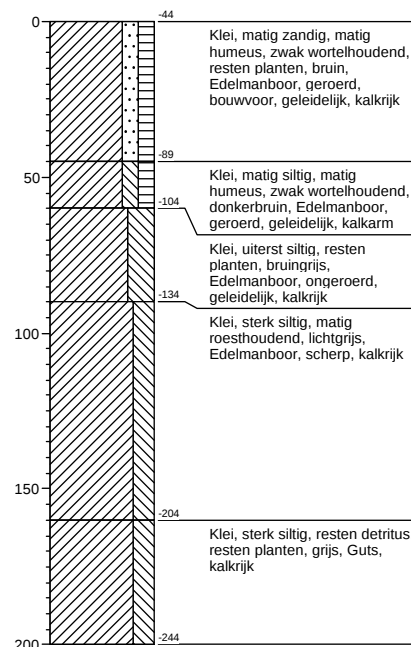
Boring: 28



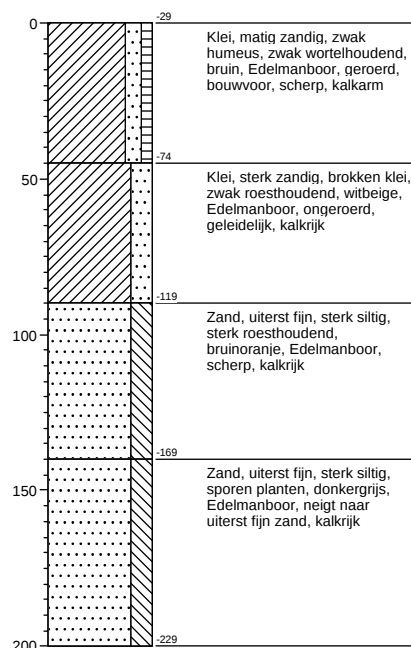
Boring: 29



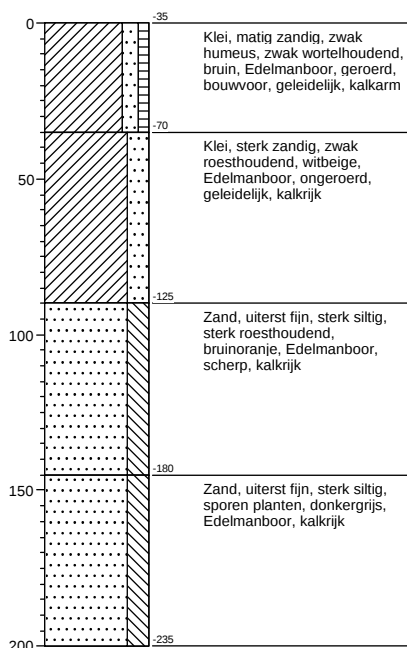
Boring: 30



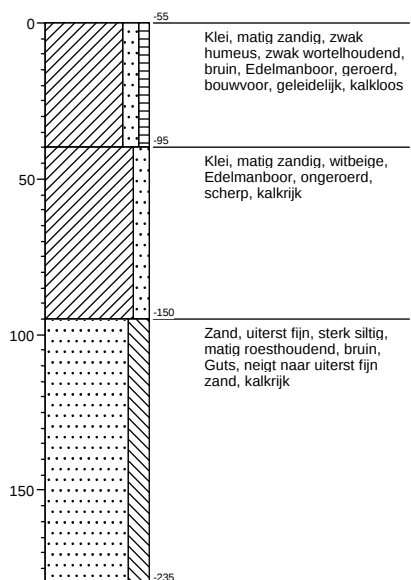
Boring: 31



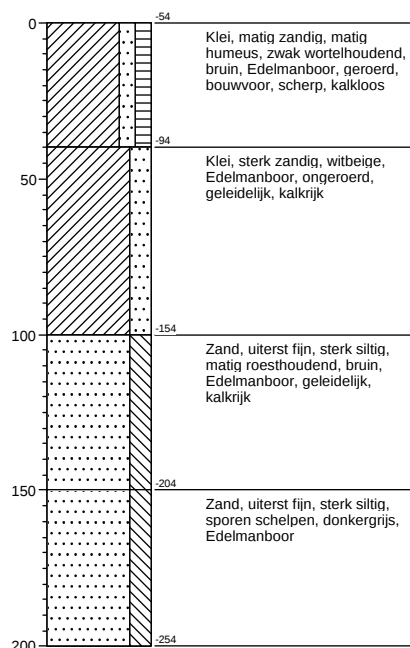
Boring: 32



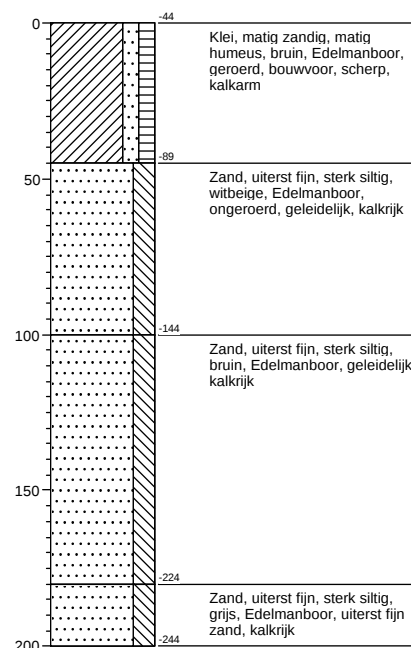
Boring: 33



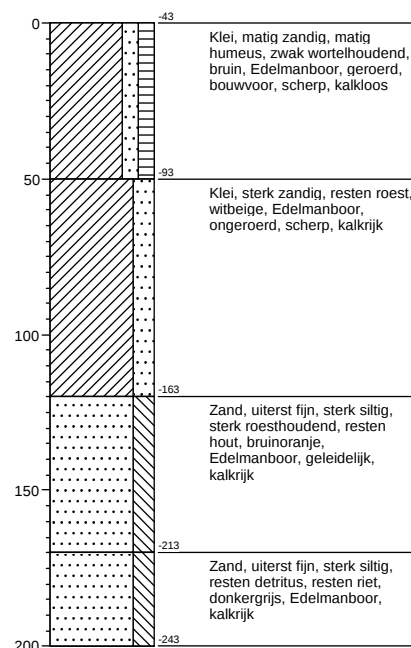
Boring: 34



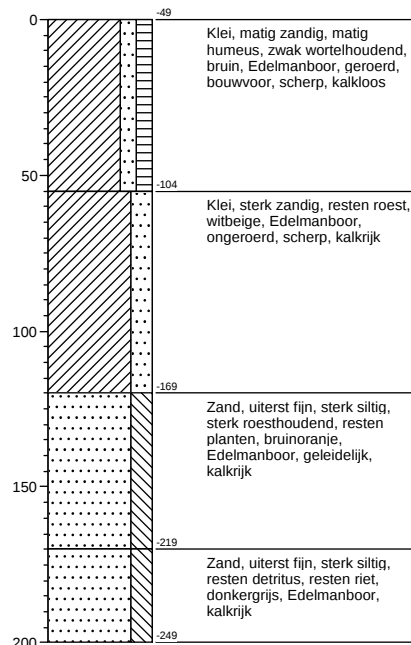
Boring: 35



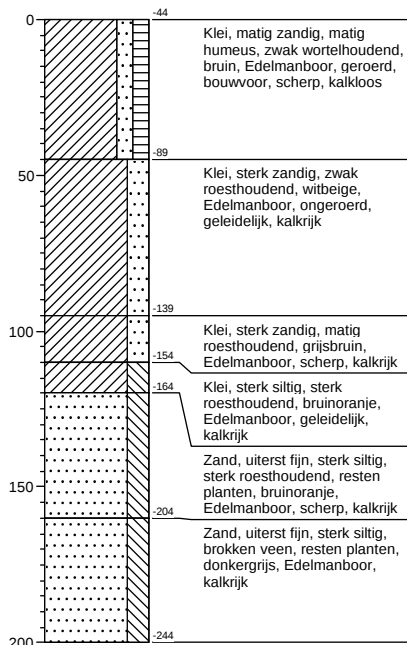
Boring: 36



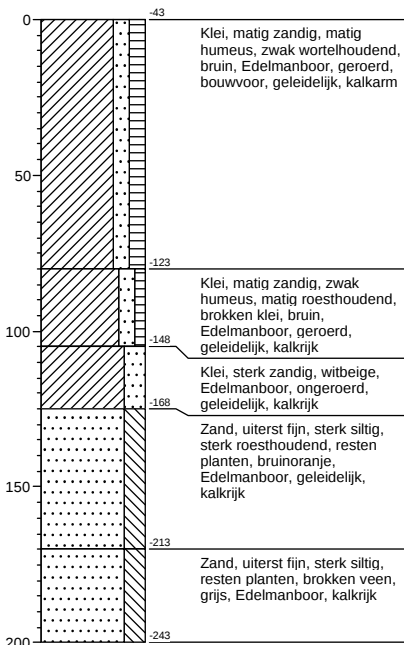
Boring: 37



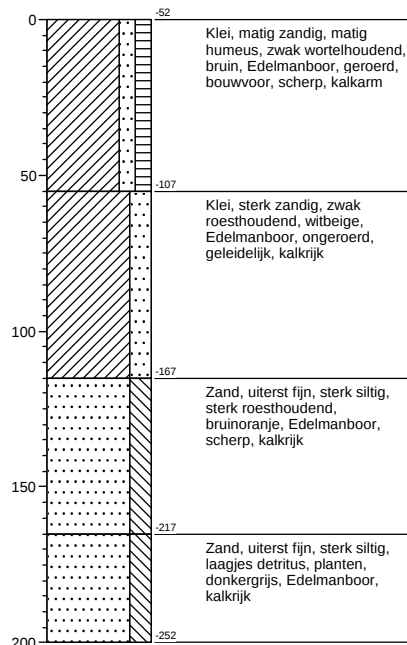
Boring: 38



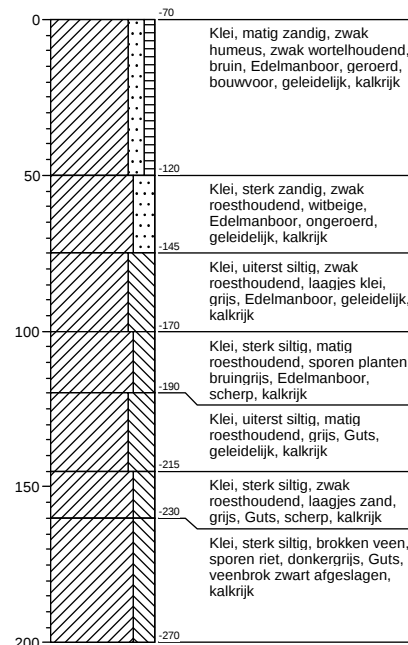
Boring: 39



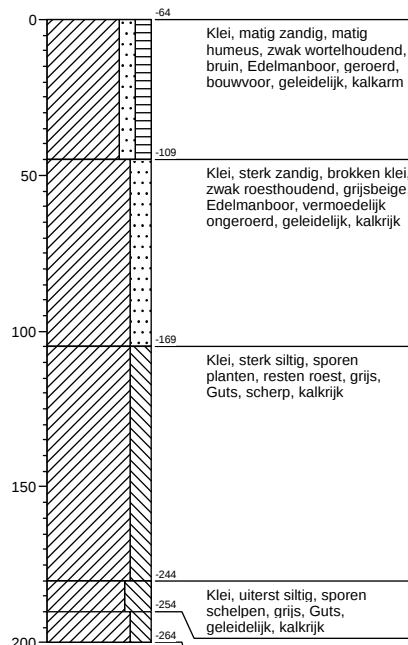
Boring: 40



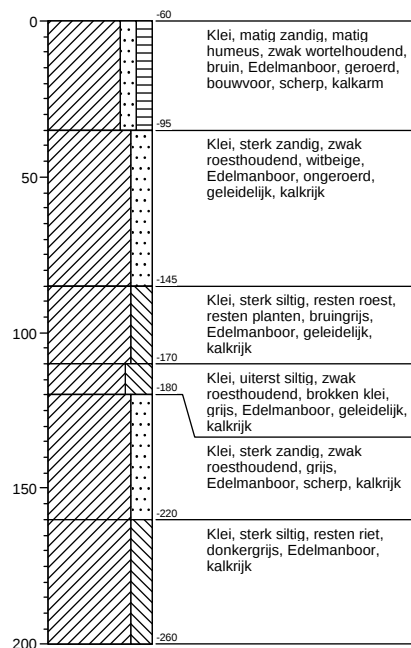
Boring: 41



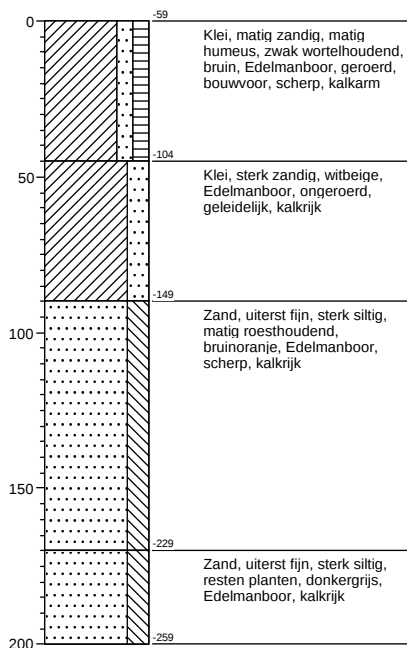
Boring: 42



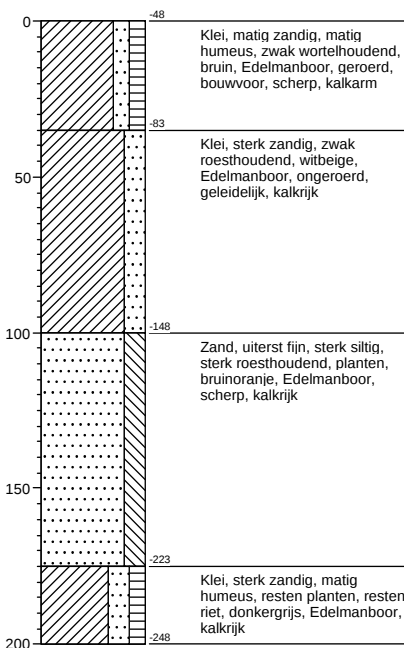
Boring: 43



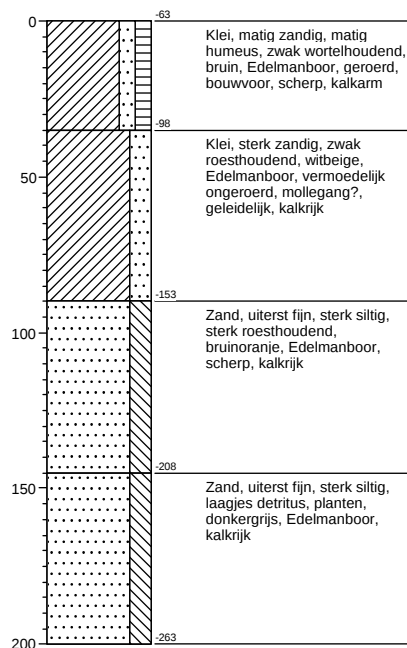
Boring: 44



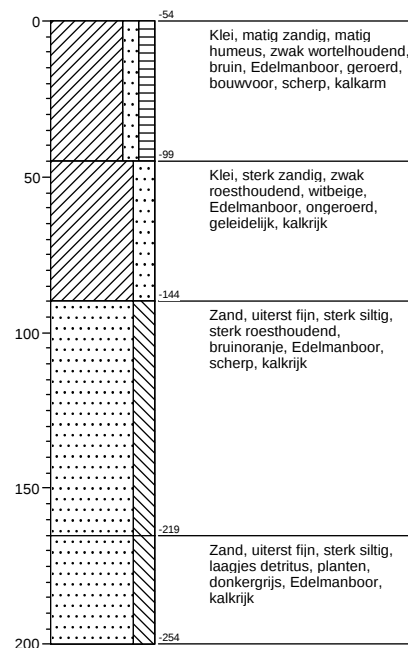
Boring: 45



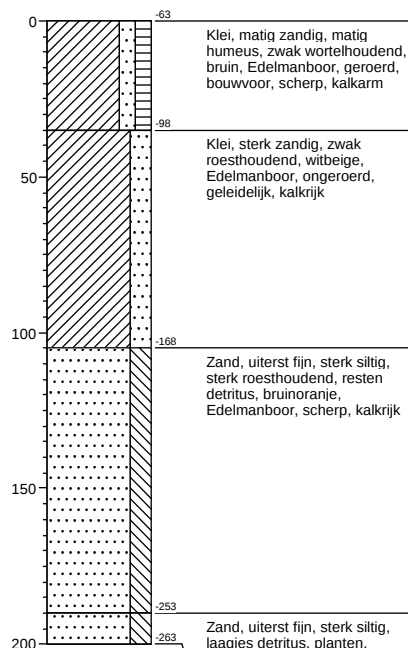
Boring: 46



Boring: 47



Boring: 48



www.grontmij.nl

Wij ontwerpen en realiseren [plannen](#) voor de [toekomst](#), door mensen en partijen in regio's bij elkaar te brengen en met elkaar te [verbinden](#), met [respect](#) voor onze leefomgeving, onze klanten en elkaar.